

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

DANES PRILOGA

Slovenski vestnik v sliki

V PRIROČNEM MALEM FORMATU NA
8 STRANEH

LETNIK VIII.

CELOVEC, PETEK, 24. APRIL 1953

ŠTEV. 23 (574)

Danes obhaja zvezni prezident dr. h. c. Theodor Körner svoj 80. rojstni dan. Ob tej priložnosti mu je izrazila Demokratska fronta čestitke z naslednjo brzojavko:

Spoštovani gospod prezident!

K Vašemu 80. rojstnemu dnevu Vam v imenu koroških Slovencev, združenih v Demokratski fronti delovnega ljudstva, iskreno čestitamo. Zelimo Vam trdnega zdravja pri Vašem delu na čelu avstrijske republike.

Volitve na Japonskem

Drugič v teku 7 mesecev so bile minule nedelje parlamentarne volitve na Japonskem, ki so postale potrebne zaradi nedavne cepitve vladne liberalne stranke ministrskega predsednika Jošida in ker je le-ta nato parlament razpustil. Pri tokratnih novih volitvah je Jošidova stranka ostala najmočnejša, pač pa nima več večine. Izid volitev je bil naslednji (v oklepaju prejšnja razdelitev mandatov): Jošidovi liberalci 199 (205), naprednjaki 76 (88), levi socialisti 72 (56), desni socialisti 66 (60), odcepljeni liberalci 35 (40), male stranke skupno 18 (17). Socialisti obeh struj so torej pridobili na račun desničarskih strank.

... in na Danskem

Pri volitvah minul tork so socialisti na Danskem izbojevali pomembno volilno zmago. Prekosili so obe veliki desničarski stranki, konzervativce in kmečko stranko, ki sta skupno dobili 59 mandatov (prej 59), med tem ko bodo socialisti sami imeli v novem parlamentu 61 mandatov (prej tudi 59). Novi ministrski predsednik bo verjetno vodja danskih socialistov Hedtoft.

Jeseni — slovenska kmetijska šola v Podravljah

Na skupni seji dne 15. marca 1953 sta Izvršni odbor Zveze slovenskih zadrug in odbor za šole in tečaje Pokrajinskega odbora Slovenske kmečke zveze razpravljala o namenih, katerim naj bi v bodoče služilo zadržno posestvo v Podravljah. Na tej seji sta soglasno sklenila, da vzame posestvo v zakup Slovenska kmečka zveza za ustanovitev slovenske kmetijske šole za fante.

Med tem je Slovenska kmečka zveza že pričela s pripravi za ureditev šolske kmetije in slovenske kmetijske šole. Na šolski kmetiji so v polnem teku vigredna poljska dela. Slovenska kmečka zveza ima tudi že določen učiteljski zbor za šolo in pripravljen učni načrt. Predvideno je, da se bo pouk na šoli pričel v letošnji jeseni.

S tem sklepom bo slovenska zadržna posest v Podravljah, za katere vrnitev je bilo treba voditi borbo pet let, vršila najodličnejšo vlogo za povzdigo našega kmetijstva in kmetijskega združništva.

Naše kmečko ljudstvo tako odločitev Slovenske kmečke zveze iz srca pozdravlja in se vese-

li, da bo lahko šolalo svoj naraščaj v slovenskem učnem in strokovnem zavodu. Naše kmečko ljudstvo bo imelo v kratkem priložnost, da na licu mesta ogleda posestvo in da se prepriča o napredku priprav za začetek pouka na slovenski kmetijski šoli v Podravljah.

Mavzolej za Borisa Kidriča

Minulo soboto so gradbeni delavci Slovenije na zasedanju republiškega odbora svojega sindikata predlagali zgraditev mavzoleja Borisu Kidriču. Izvoljena je bila posebna komisija, ki je za uresničitev tega predloga izdala poziv na vse delovne kolektive v Jugoslaviji, v katerem pravi, da je bil pobudnik za gradnjo velikih ob-

jektov industrializacije in elektrifikacije v Jugoslaviji veliki revolucionar, gospodarstvenik in politik Boris Kidrič. „Zgradimo mu, in to smo tudi dolžni“, je nadalje rečeno v pozivu, „veličasten spomenik-mavzolej, ki naj bo dostojanstven izraz ljubezni narodov Jugoslavije do pokojnika.“

IV. kongres OF ob 12. obletnici ustanovitve

V dneh od 25. do 27. aprila bo v Ljubljani IV. kongres Osvobodilne fronte Slovenije. Kongresa, ki bo zasedal ob 12. obletnici ustanovitve Osvobodilne fronte, se bo predvidoma udeležilo okrog 900 delegatov iz vseh krajev Slovenije. Na kongresu bodo razpravljali o preimenovanju te vseljudske organizacije v Socialistično zvezo delovnega ljudstva, kakor se je na nedavnem kongresu v Beogradu že preimenovala Ljudska fronta Jugoslavije. Politično-organizacijsko poročilo bo podal na kongresu

član sekretariata dr. Marijan Breclj, o nalogah Socialistične zveze delovnega ljudstva bo govoril predsednik Izvršnega sveta LR Slovenije Miha Marinko, o nalogah Socialistične zveze delovnega ljudstva na vasi pa bo govoril član sekretariata Boris Kraigher.

Na kongres so kot gostje povabljeni tudi zamejski Slovenci iz Koroške, Gorice in Trsta. Iz Koroške se bo kongresa udeležila petčlanska delegacija Demokratske fronte delovnega ljudstva.

Lanski državni proračun podaljšan

Nova avstrijska vlada je predložila parlamentu načrt za podaljšanje lanskega državnega proračuna do konca letošnjega leta. Kakor znano, je bil ta proračun kot provizorij podaljšan do konca maja t. l. že zaradi vladne krize, ki je nastala prav zaradi nesoglasij glede proračuna za 1953 in izzvala nove volitve pred ustavnim rokom. Da hočejo lanski

proračun z malimi popravki podaljšati tudi še za celo letošnje leto, je vzrok v tem, da bi bilo dovolj časa za sestavo in podrobne priprave državnega proračuna za leto 1954.

Predlog o podalšanju proračuna je v petek minulega tedna obravnaval glavni odbor parlamenta, v sredo pa se je začela debata o njem v parlamentu samem.

Tudi mi bomo sodelovali na proslavi v Mežici

Mežiška dolina je živahno razgibana v pravih na „Prvo koroško partizansko srečanje“, ki bo v Mežici v dneh od 1. do 3. maja. V nizu kulturnih prireditve, ki se vrstijo že ves mesec v različnih krajih Mežiške doline, se igralske skupine, pevski zbori, godbe, ravenški dijaki, fizikulturniki in pionirji pripravljajo na veliko slavo v Mežici. Najboljši med njimi bodo nastopili v okviru programa pri samem praznovanju.

V času od 25. do 27. aprila bo šel Koroški odred, ki so ga prav v to svrhu formirali, na partizanski pohod. V odredu bodo sodelovale partizanske igralske, pevске in godbene skupine, ter bo imel tudi partizansko tehniko. Obiskal bo vse partizanske kraje od Črne preko Smrekovca, Bele peč, Ljubna, Solčave, Logarske doline, ter krenil preko Koprivne, Tople in čez Peco nazaj v Mežico. Spotoma bo prirejal partizanske mitinge. Partizanskega pohoda se bo udeležila tudi skupina Zveze koroških partizanov, ki jo bo vodil predsednik Zveze tov. Gašper. Razen tega bo v zadnjih dneh pred proslavo v Mežici na pohodu še šest partizanskih patrol, od katerih bo ena krenila iz okolice Maribora, ena

pa iz šoštanjskega okraja, vse pa se bodo sešle 2. maja na cilju v Mežici.

Za uvod v proslavo 10. obletnice ustanovitve I. koroškega bataljona v okviru „Prvega koroškega partizanskega srečanja v Mežici“ je načrtovan naslednji spored: 30. aprila zvečer bo fizikulturna akademija; 1. maja ob treh popoldne bo sprejem partizanskih patrol, ob šestih zvečer bo občni zbor sekcije koroških borcev, ob osmih zvečer pa bo orkester z mešanim zborom izvajal „Kantato“ Radovana Gobca.

Proslava bo dosegla svoj višek na zaključnih prireditvah v nedeljo, dne 3. maja. V sporedu tega dne bodo s posredovanjem Slovenske prosvetne zveze sodelovali tudi Brnčani z zilljskim štehanjem, Kernjakov združenji pevski zbor, in pliberški zbor pod vodstvom Zdravka Hartmana.

Proslava 3. maja se bo pričela ob 9. uri popoldne s sledečim sporedom: uvodni govor, nastop združenih godb in združenih pevskih zborov iz Mežiške doline, Zupančičeva „Duma“ v izvedbi dijakov gimnazije v Ravnah, nastop pevskih zborov iz zamejske Koroške. Popoldne

tega dne bodo nastopili pred zbrano množico Brnčani s štehanjem, ravenška folklorna skupina pa bo prikazala koroške narodne ples. Poleg naštetih bodo pri proslavi sodelovali tudi pevski zbori in godbe iz drugih okrajev Slovenije.

Iz dosedanjih prijav je razvidno, da je zanimanje za udeležbo na „Prvem koroškem partizanskem srečanju“ zelo živahno. Poleg domačega prebivalstva iz vseh krajev Mežiške doline se je za udeležbo prijavilo doslej že okoli 4000 iz Maribora, nad dva tisoč iz Trbovelj, nadalje iz Celja itd. Posebni vlaki so najavljeni tudi iz Ljubljane, Kranja in Jesenic. Pristojne oblasti in železniški upravi Slovenije in Koroške sta se sporazumeli, da bodo za skrajšanje poti za udeležence iz Gorenjske in Primorske vozili posebni vlaki iz teh predelov Slovenije preko Jesenic, Podrožnice, Celovca in Pliberka ter kot tranzitni vlaki po isti progi nazaj.

Na mogočeno proslavo, na katero se z veliko vnemo pripravlja, je koroško ljudstvo Mežiške doline povabilo tudi predsednika države maršala Tita ter predstavnike političnih in kulturnih organizacij Slovenije.

Odnos Nemcev do Slovencev na Koroškem

Pod tem naslovom je napisal celovski dr. Emil Lorenz v OeVP-jevskem mesečniku „Oesterreichische Monatshefte“, štev. 3/1953, člančič, le da imenuje v njem Slovence dosledno „Windische“.

Ne bi se bavili z njim, če ne bi bil objavljen prav v času, ko v resnici gre za ustvaritev življenjskih odnosov med Avstriji in Slovenci in preko tega tudi odnosi med Avstrijo in Jugoslavijo. V tej luči pa je člančič dr. Emila Lorenza popolnoma anahronističen in priča, da je na žalost med narodnopolitičnimi ideologi v Celovcu še mnogo nečasovnih in protičasovnih, popolnoma neživljenjskih pogledov. Če bi ostali ti pogledi le v glavah teh „filozofov“, bi jih človek pač le pomiloval, tako pa zaidejo njihove misli preko tiska tudi v širši krog, kjer nikakor niso pripravne za ustvaritev resnično življenjskih odnosov med Nemci in Slovenci na Koroškem.

Tole kratko modrovanje g. dr. Emila Lorenza: Napačno je običajno gledanje, da so bili Slovenci pred Nemci na Koroškem. Sicer se ne da zanikati številnih krajevnih imen slovenskega izvora, toda večina teh imen je predсловanskega, keltskega, istrskega ali staronemškega izvora. Šele v sredini zadnjega stoletja so Slovenci pričeli „živahno prevajati“ brezštevne besede nemškega izvora posebno na Koroškem, vsled česar koroški vindišarski jezik, ki je „naravno vrasla in zaradi ozke povezave z nemško okolico v toku stoletij nastala jezikovna mešanica“, ne šteje za poseben lasten jezik, ne za tako imenovano „Hochsprache“, temveč je ostal le „Haußsprache“, čisto svoje vrste jezikovna mešanica, ki so jo slovenski nacionalni srednješolski profesorji v prejšnjem stoletju skušali zboljšati in ji odvzeti svojevrstni, krajevno in zgodovinsko določeni značaj. Toda „Windisch“ se je izkazal kot močnejši jezik.

Po tem uvodu meni: Napihnjeni čut pravičnosti bi lahko smatral onega, ki je bil prej tukaj, za posestnika dežele, vsakega pa, ki je pozneje potom vojne ali mirno prišel, za vsiljenca. Vsa svetovna zgodovina pa bi bila krivična, če bi hoteli današnje posestno stanje v smislu take abstraktne pravičnosti popraviti. Za Celovec bi ostal potem le še zmaj brez Herkula z njegovim kijem.

Ko je izpovedal ta svoj strah, dr. Emil Lorenz ponovno skuša dokazati napačno pojmovanje, da so bili Slovenci prvotni naseljenci Koroške. Ti so prišli šele pod pritiskom Obrov za germanizacijo in v Langobardi med že prej bivajoče Ilirce, Kelte in preostale Rimljane in so se naselili le v dolinah. Nato dokazuje z Graberjevimi „izsledki“ keltskih in severogermanskih predсловanskih vplivov na življenje in jezik, da so Slovenci na Koroškem brez dvoma poseben svojski narod, ki se v mnogočem razlikuje od Gorenjcev. Te razlike so po Graberju predvsem v jeziku (toda ne v gramatiki in melodiji!) in v „običajih, šegah in pravljicah“, ki so seveda po večini nemškega izvora. „Truta mora, škrtat, kralj Matjaž“ so le nekateri primeri nemškega vpliva. „Tehma ali tekma“ je latinskega izvora; sploh so pravne oblike in običaji, kakor običaji ustoličenja pri knežnem kamnu, celo v tem primeru nemškega izvora, če se nam predstavijo v popolnoma tuji obliki. Zaključek vsega tega modrovanja pa je, da so „Windische“ na Koroškem absolutno svojski narod, popolnoma različen od ostalih Slovencev, h čemur pride še važni moment skupnostne zavesti z Nemci in odklon političnega sistema v Jugoslaviji, tako da bi plebiscit danes pokazal še veliko večji odstotek glasov v prid Avstrije.

Nočemo tukaj pobijati na videz „znanstvenih dokazov“, ker jih pisec v svoji brezlogiki in nestvarnosti pobija že sam. Kako more na primer stvaren človek zapisati brez kakršnih koli dokazov: „Je namreč vrsta šeg, ki so nemškega izvora, ki pa so jih vindišarji zgodaj prevzeli in pogostokrat zvesteje ohranili kot Nemci sami. Tudi pravne oblike, ki jih je prvotno prištevati k šegam, so celo tedaj nemškega izvora, če se nam predstavijo v dozdevni tujevrstni

obleki! Ob takšni „stvarnosti“ je odveč, da bi polemizirali z „znanstvenikom“ Lorenzem.

Poseben odstavek pisec posveča pravljici o „Kralju Matjažu“, pa niti ne pozna najnovejšega obširnega dela slovenskega akademika dr. Ivana Grafenauerja „Slovenske pripovedke o kralju Matjažu“. Naj zadostuje zato v tej zvezi sodba Grafenauerja o Graberjevem spisu o kralju Matjažu in drugih Graberjevih izsledkih, na katere postavlja dr. Emil Lorenz vse svoje trditve. Ta sodba je lapidarno kratka; „Tako neznanje in taka brezvestnost diskvalificirata vse, kar je (Graber) kjer koli učenjačil o slovenskih narodnih izročilih“.

Pa vse to ni važno! Za odnose med Nemci in Slovenci na Koroškem, za mirno sožitje obeh narodov — in le-to je danes važno! — je nepomembno, kdo je bil prej na tej zemlji in kdo pozneje. Prav tako je nepomembno in nevažno, ali so večinoma že pozabljene pravljice slovenskega ali nemškega izvora. To je morda zanimiva snov za narodopisce in zgodovinarje, za nas pa je važno in zanimivo zboljšanje in normaliziranje medsebojnih odnosov. To potrebo je priznal avstrijski zunanji minister dr. Gruber ob priliki svojega obiska v Beogradu in to potrebo je pred kratkim prav sklicujoč se na Gruberjevo obljubo ponovno podčrtal tudi namestnik jugoslovanskega zunanjega ministra dr. Aleš Bebler. Zboljšanje in normaliziranje teh življenjskih odnosov pa je nemogoče na podlagi razpravljanja dr. Emila Lorenza. To je mentaliteta narodnih nestrpnosti, ki nujno skušajo manjšino oddeliti od narodne celote, da bi jo tem lažje spravili ob njene pravice. To je mentaliteta komaj minule dobe, ki je Lorenzovo „Haus-sprache“ imenovala „Sprache der Hirten und Rossknechte“ (Springenfeld) in nato z vso silo navalila na to „manjvredno“ ljudstvo. To je mentaliteta hujšakačev proti dvojezičnemu šolstvu, kakor je prišla do izraza v predvolilni kampanji in jo v torkovi številki „Volkszeitung“ pogreva mož nekdanje Meier-Kaibitscheve zaupnice iz Velikoveca.

Ce je to tudi uradna mentaliteta stranke, ki izdaja „Oesterreichische Monatshefte“, potem je v popolnem nasprotju k izjavi njenega zunanjega ministra dr. Gruberja, predvsem pa v nasprotju z ogromno večino avstrijskega demokratičnega ljudstva na Koroškem, ki je to tudi izpovedalo na zadnjih volitvah z glasovanjem za stranko, ki je postavila v svoj program tudi priznavanje narodnostnih pravic koroških Slovencev. Zato smo tudi prepričani, da se bodo odnosi med obema narodoma na Koroškem zboljšali mimo vseh takih in podobnih nepoučljivih ideologov v skupnem prizadevanju demokratičnih sil obeh narodov, ki se zavedajo važnosti dobrih medsebojnih odnosov za mir v deželi in preko meja in vedo, da le v miru in medsebojnem spoštovanju lahko skupno ustvarjajo boljše življenjske pogoje za delovnega človeka.

Minister Böck-Greissau je umrl

V noči od minulega ponedeljka na terek je na Dunaju umrl minister za trgovino in obnovo J. C. Böck-Greissau. Bil je že dalj časa težko bolan in ni več sam vodil svojega ministrstva.

Böck-Greissau je bil ena izmed najodličnejših osebnosti v krogu avstrijskih industrialcev po letu 1945. V januarju lanskega leta, ko je OeVP izmenjala več svojih ministrov, je postal minister za trgovino in obnovo in je to ostal tudi po lanskim vladnim krizam ter bil ponovno imenovan za to funkcijo v novi avstrijski vladi, ki jo je sestavil ing. Raab.

Nepotreben strah

Verjetno iz maščevanja, ker smo v „Slovenskem vestniku“ odkrili ustaško zaroto pod pokroviteljstvom celovskega škofa, napada tiskovna služba „nepolitične“ cerkve, tako imenovana „Kathpress“ nastajajočo slovensko tiskarno v Podljudbelju.

Samo mimogrede povedano, da je strah nemške šovinističnega ordinariata in njegove slovenske podružnice popolnoma odveč: Kljub temu, da je Podljudbelj oddaljen „samo nekaj kilometrov od jugoslovanske meje“, ni nobenega podzemnega rova v Ljubljano. Takšni rovi so bili le srednjeveška navada raznih knezov in škofov, ki so v času, ko še ni bilo zrakoplovov in avtomobilov, na ta način ubežali pred jezo ali sodbo ljudstva. V ostalem pa bo Delavski dom v Podljudbelju v bodoče še vse bolj služil prosveti slovenskega delovnega človeka na Koroškem, torej namenu, za katerega je bil postavljen! Jasno pa je, da nikdar ne bo služil poveljevanju jugoslovanskih vojnihi zločincev, kakor to služi danes „Kolpingheim“ v popolnem nasprotju z namenim njegovega ustanovitelja očeta koroških Slovencev Andreja Einspielerja.

Zunanjepolitični govor Eisenhowerja

Minuli teden je imel ameriški predsednik Dwight Eisenhower svoj prvi zunanjepolitični govor pred ameriško javnostjo odkar je prišel na oblast. V svojem govoru je dejal, da je sedaj napočil čas, ko je treba zastaviti vse napore za preprečitev nadaljnjih spopadov in zagotovitev resničnega in trajnega miru v svetu. Slovesno je pozval Sovjetsko zvezo, naj spremeni svojo politiko in ubere pot sodelovanja z zapadnim svetom.

Ko je Eisenhower govoril o najnovejši mirovni ofenzivi sedanjih sovjetskih voditeljev je izjavil, da pozdravlja „sleherini pošten postopek v smeri miru“. Prvi korak na tej poti bi morala biti sklenitev častnega premirja v Koreji. Poleg tega prvega koraka je Eisenhower nakazal tudi še druge neposredne možnosti za dokazanje sovjetske miroljubnosti, tako na primer sovjetski podpis pod avstrijsko državno pogodbo, odpustitev vojnihi ujetnikov iz druge svetovne vojne, ki se še vedno nahajajo v Sovjetski zvezi, vprašanje razorožitve itd.

Eisenhower je zatem poudaril, da so ZDA pripravljene storiti vse, kar je v njihovi moči za blaginjo na svetu. „Nastaja samo vprašanje,“ je

dejal, „kaj je Sovjetska zveza pripravljena storiti?“

Ameriški diplomatski predstavniki v tujih državah so izročili besedilo Eisenhowerjevega govora v vsem svetu po večini z odobravanjem. Britanski predsednik Churchill je imenoval Eisenhowerjeve izjave impozantne in veličastne ter dejal, da bo Velika Britanija podprla Eisenhowerjevo pot, po kateri bi lahko z iskrenostjo in dobro voljo prišli do resničnega miru v svetu.

V Beogradu so ugodno sprejeli Eisenhowerjeve besede, v katerih je zahteval totalni mir v Aziji in drugod v svetu. Pri tem ni postavljajl pogoje za reševanje glavnih vprašanj temveč je pustil odprta vrata možnostim za postopno reševanje perečih problemov.

Grajali so Eisenhowerjev govor le v Moskvi, češ da dolži Sovjetsko zvezo krivde za hladno vojno, brez da bi navedel konkretne dokaze, ter da ničesar ni omenil o združitvi Nemčije. Kritiziral je govor tudi vodja levega krila britanske laburistične stranke Bevan, ki je izjavil, da „ne smemo vsega zahtevati, ničesar pa dati, če hočemo doseči pomiritev.“

Izmenjava ujetnikov na Koreji se v redu vrši

V nevtralni coni Pan Mun Jona se je v ponedeljek začela izmenjava bolnih in ranjenih ujetnikov korejske vojne. Kitajsko-severnokorejsko poveljstvo je prvi dan izročilo 100 ujetnikov predstavnikom Združenega poveljstva, v obratni smeri pa je bilo izročenih 500 kitajskih in severnokorejskih ujetnikov. V nevtralni pas okoli Pan Mun Jona, kjer se izmenjava ujetnikov od ponedeljka naprej vrši v popolnem redu in brez vsakršnih izgredov, je prisel tudi ameriški vrhovni poveljnik na Daljnem vzhodu general Mark Clark.

Število izmenjanih ujetnikov je vsak dan enako, in sicer 100 zavezniških ter 500 kitajskih in severnokorejskih. Zavezniško poveljstvo bo skrbelo za to, da bodo izmenjani vojaki po najhitrejši poti prišli v domovino. Večje število so jih že odpeljali s posebnimi letali v Tokijo, drugi pa so bili sprejeti v zavezniške vojaške bolnice v Južni Koreji.

Med izmenjavo vojnihi ujetnikov je bojna de-

javnost na korejskih frontah skoraj popolnoma prenehala, le ameriška letala neprenehoma še napadajo vojaške cilje v Severni Koreji. Prav tako pa ameriška letala tudi nadzorujejo transporte ujetnikov v nevtralno cono, da ne bi prišlo do nezaželenega napada na nje.

Jutri se bodo nadaljevala pogajanja za premirje

Kakor znano, je bilo med razgovori za ureditev izmenjave vojnihi ujetnikov, ki jih je z zavezniške strani vodil ameriški konteradmiral Daniels, sproženo tudi vprašanje nadaljevanja pogajanj za sklenitev premirja, ki so se lansko jesen razbila prav zaradi vprašanja vojnihi ujetnikov. Potem ko je združeno poveljstvo izjavilo, da se strinja s tozadevnim predlogom, je bilo sklenjeno, da se nadaljevanje pogajanj za korejsko premirje začne v soboto 25. aprila.

Vesti iz Jugoslavije

Znižanje železniških tarif

S 1. majem t. l. stopijo v veljavo nove cene za potniški promet na jugoslovanskih železnicah. Za oddaljenost do 150 kilometrov bodo cene znižane za 15 odstotkov, medtem ko bodo za razdalje od 151 do 500 kilometrov sorazmerno znižane tako, da dosežejo pri 500 km znižanje za 40 odstotkov. Za vse razdalje nad 500 km znaša znižanje prav tako 40 odstotkov.

Spremenjeni so tudi razni popusti in sicer za tujce s turistično vizo za 25 odstotkov, za skupinska potovanja 50 odstotkov, za člane sindikata in druge prednostne osebe za njihovo potovanje na letni dopust pa 75 odstotkov. Na novo uvedli so tudi popust za nedeljska povratna potovanja (od sobote opoldne do ponedeljka opoldne), ki bo znašal 40 odstotkov normalne cene.

Seminar za slaviste v Dubrovniku

Za študente slaviste iz inozemstva bo letošnji seminar v Dubrovniku. Namen seminarja je, da se nejugoslovanski študenti čim bolje seznajajo s književnostjo in kulturo jugoslovanskih narodov. Seminar, ki ga organizira mednarodna sekcija Zveze študentov na univerzi v Zagrebu, bo trajal dvajset dni in bo pod vodstvom univerzitetnega profesorja dr. Josipa Tovbarina, predavali pa bodo najbolj znani jugoslovanski profesorji. Predavanja bodo v angleščini. Prvo predavanje bo glede na to, da bo tečaj v Dalmaciji, o kulturi, književnosti in umetnosti Dalmacije, poudarek pa bo tudi na predavanjih o sodobni jugoslovanski književnosti in umetnosti.

Spominska plošča Matiji Gubcu

Minulo nedeljo so v Mokricah pri Somboru odkrili spominsko ploščo Matiji Gubcu. Spominsko ploščo so vzidali v celico, kjer je bival Matija Gubec, predno so ga odpeljali na morišče. Ta prostor bodo restavrirali po zgodovinskih podatkih, da bo približno takšen, kakor je bil v času velikega kmečkega voditelja Matije Gubca.

Statistika pobegov

Zapadnonemško ministrstvo za begunce je te dni objavilo statistični pregled prebegov iz Vzhodne v Zapadno Nemčijo. Po pregledu je pribežalo v Zapadno Nemčijo od začetka leta 1949 730.000 oseb. V to število niso všteti tisti, ki so prišli v Zapadno Nemčijo ali v Zapadni Berlin po normalni poti. Preko Berlina je prebežalo v Zapadno Nemčijo 370.000 oseb, drugih 360.000 beguncev je prebeglo na raznih mestih demarkacijske črte.

Struktura prebivalstva Zapadne Nemčije je bila 30. junija 1952 naslednja: od 48.470.000 prebivalcev je bilo 38 milijonov 486.000 domačinov, 8.174.500 razseljenih oseb s predelov onstran reke Odre in Niže in 1.817.500 bivših prebivalcev Vzhodne Nemčije, ki so prebegli ali pa dopotovali po normalni poti in ostali v Zapadni Nemčiji. Samo od 1. januarja do 20. marca t. l. je pobeignilo iz Vzhodne v Zapadno Nemčijo čez sto tisoč oseb.

Prosvetni vestnik

Mladinsko pevsko tekmovanje v Beljaku

Preteklo soboto se je v Beljaku pomerilo osemnajst mladinskih pevskih zborov iz beljaškega okraja. Da bi mladina prišla kar najbolj do izraza, je bilo predpisano, da sme v zborih nastopati samo deset odstotkov starejših od petindvajset let.

Ugotoviti moramo, da so omenjene prireditve — katerih pobudnik je mladinski referat pri deželni vladi — lepa vspodbuda za mladino, ki jo pesem plemeniti in zbližuje. Med petimi mladinskimi zbori, ki so bili izmed osemnajst priznani kot najkvalitetnejši, se nahaja tudi slovenski mladinski pevski zbor iz Loge vesi. Kakor vsi ostali mladinski pevski zbori, je tudi zbor iz Loge vesi predložil komisiji pet pesmi, od katerih je komisija izbrala pesmi: „Vrtec ogradila bodem“ in „Domovina mili kraj“. Omenjenemu slovenskemu mladinskemu pevskemu zboru v toliko topleje čestitamo, ker so se za tekmovanje odločili šele v zadnjem trenutku in torej za to niso imeli posebnih vaj.

Dvanajst delavcev in eden kmečki mladenič,

London. — Britanska vlada je privolila v imenovanje Jakova Malika za novega sovjetskega veleposlanika v Veliki Britaniji. Malik bo nadomestil Gromika, ki je bil odpoklican. Malik je bil prej stalni predstavnik Sovjetske zveze pri OZN in je postal po Stalinovi smrti pomočnik zunanjega ministra. Sodijo, da bo Gromiko igral pomembno vlogo pri baje predstojećih novih korakih Sovjetske zveze glede vprašanja Nemčije.

Beograd. — V Oršavi se je pred nekaj dnevi začela jugoslovansko-romunska konferenca za ureditev donavske plovbe v Djerdiju.

Singapur. — Bivši kandidat demokratske stranke za ameriškega predsednika Adlai Stevenson, ki je na potovanju okrog sveta, se trenutno mudi v južnoazijskih državah. Obiskal bo v naslednjih dneh Birmo, Indijo in Pakistan.

Pariz. — Predsednik francoske vlade še vedno vztraja na zahtevi, da mora biti rešeno posarsko vprašanje še pred podpisom pogodbe o evropski obrambni skupnosti. To zahtevo je pred nekaj dnevi spet javno ponovil.

Pretoria. — Pri volitvah v Južnoafriški uniji je minuli teden zmagala nacionalistična vladna stranka dr. Malana na osnovi nedemokratičnega volilnega zakona. Kljub temu, da je dobila opozicija, ki jo podpira predvsem temnopolno ljudstvo, mnogo več glasov, bo imela Malanova stranka 94 sedežev v parlamentu, opozicija pa samo 61.

Ottawa. — Vladi Kanade in Zapadne Nemčije sta ob obisku dr. Adenauerja v Kanadi sklenili sporazum o olajšavah za potovanje Kanadčanov v Zapadno Nemčijo in Nemcev v Kanado. Odpravili so doslej potrebne medsebojne vizume za potovanja.

Vprašanja med ZDA in ZSSR se dajo prijateljsko rešiti

Novi ameriški poslanik v Moskvi Charles Bohlen je te dni izročil svoja poverljiva pisma predsedniku prezidija vrhovnega sovjeta maršalu Vorosilovu. Ob tej priliki je Bohlen izjavil, da ameriška vlada upa, da bo mogoče vsa neresena vprašanja med obema vladama rešiti na mirni, prijateljski podlagi. Zatrjeval je tudi, da ima ameriško ljudstvo prijateljske občutke do narodov Sovjetske zveze.

Vorosilov je prijazno odgovoril in izrazil enake želje. Povedal je, da bo vlada Sovjetske zveze podpirala vsako dejavnost novega ameriškega poslanika, ki bo usmerjena na razvoj prijateljskih odnosov med obema državama. Po izročitvi poverljivih pisem se je Bohlen zadržal še v kratkem zasebnem razgovoru pri Vorosilovu.

Število brezposelnih se je nekoliko znižalo

Dne 15. aprila je bilo pri vseh avstrijskih delovnih uradih prijavljenih 201.626 brezposelnih. V prvi polovici meseca aprila je število brezposelnih padlo na 26.400 oseb ali za 11,6 odstotkov, med temi 24.700 moških in 1700 žensk. Vendar je bilo sredi aprila še vedno za 29.300 brezposelnih več, kakor aprila leta 1952. Pojevanje brezposelnosti je predvsem pripisati poživljenju zaposlenosti na gradbenem področju, ker med delavci, ki so v prvi polovici meseca našli zaposlitev, je 17.300 gradbenih delavcev. Stanje brezposelnih ženskih delovnih moči se je le neznatno spremenilo. Med tem, ko je mnogo žensk našlo zaposlitev, so jih na drugi strani spet mnogo odpustili.

Časnikarji na Slovenskem Koroškem so prav taki kot tu pri nas. Ko jih srečaš, se prijazno nasmejejo in te vprašajo, kako se počutiš. Na kraju ti pristavijo zelo nedolžno vprašanje, kakšni so potni vtisi iz koroške zemlje (pazi, dragi prijatelj, zanka je že vržena okoli vratulj) Potovati po Slovenski Koroški in obiskovati ljudi, ki tam živijo, je v resnici nepozabno doživetje in tak je seveda tudi odgovor na prijazno vprašanje. Dogodki se potem zelo hitro odmotavajo. „To, dragi prijatelj, bi se dalo opisati za naš „Vestnik“ prav tako kot ste povedali. „To Vam bi vzelo le dobro uro časa“, se glasi zvita zatrditev pretuhtanih lisjakov. „Seveda bi se dalo“, mu vljudno pritrdiš. Vse otepanje ti poslej ne pomaga nič več. Ker si dejal, je bila dana beseda in nobene možnosti ni več, da bi se umaknil.

Tako se je rodil tale kratki članek o potnih vtisih iz Slovenske Koroške, ki je nastal ob priliki predavanj na visokošolskih tednih.

Videl sem Slovensko Koroško, njene gozdove, jezera, bistrice vode in pa predvsem slovenske ljudi. Mehke, prosojne, v mavričnih barvah naslikane podobe iz Stola, Golice in Kepe, ki sem jih nosil v sebi iz študentovskih dni, so sedaj povečane s pravih resničnih doživetjem. Potne podobe so se zgostile v en sam med seboj povezan filmski trak, ki mi steče pred očmi, če jih le zaprem. Prelepe so, da bi jih mogli opisati. Zapiski iz dnevnika, ki bodo nadaljevanje teh vrstic so toliko kot besedni komentarji, ki jih vidiš ob slikah na filmskem platnu.

24. II. 1953. Velikovec. — Predavanja se vršijo v I. nadstropju starodavne stavbe. Zidovje oddaljuje človeka od življenja, ki brenči na prostnem glavem trgu in kot maska daje mestu zunanji videz. Mi pa v tem mirnem in zaprtem prostoru govorimo jezik, katerega zvok je tudi v tem mestu najstarejši, tem starinskim zidovom pa tudi najbolj domač. Okolje, v katerem se vrši predavanje, se mi zdi, da je le najbolj primerno za zgodovinsko dedno pravico naše krvi v tem na videz tako nemškem kraju.

25. II. 1953. Št. Primož. — V tem kraju sem doživel najbolj pristne in globoke potne vtise. Ali jih bom mogel spraviti pod pero in na papir. Avtobus naju je s prijateljem Ivom odložil na križišču tik za železniškim nadvozom. Kolo vrstiva po asfaltirani cesti in zatem po vaški cesti med hišami in potokom ter preganjava čas s pogovori, ki so vedno le okoli najine poti in potnih vtisov. Križišče ceste imava trajno za dogovorjeno mesto, od koder bi naju moral vozniški potegniti k Št. Primožu. Dogovorjena ura je pretekla, najinega vozniaka pa še sedaj ni od nikoder. Ne vem, komu je padlo v glavo, da bi se pomaknila proti postaji. Tam sva ugotovila, da je bil nesporazum kriv najinega tavanja. Na postaji naju pričakuje s sanmi in prijazno kobilico ing. Polcer. Ne vidim mu točno obraza. Opravka ima z živaljo, ki si je v strahu pred avtomobilom raztrgala nekaj okoli svojega komata.

Sani škripljejo po siromašnem sanencu mimo velike tovarne za predelavo lesa in že smo na odprtem polju. Noč je padla na zemljo, mi pa smo sami v svojem krogu in pogovoru, ki se vrti spočetka nespretno, mostovi med nami pa postajajo vse bolj trdni in že smo prijatelji. Čas teče sam, kot je to navada v prijetni in domači

Dr. Marijan Pavšič:

Gor čez izaro...

družini. Kmalu smo na obali Klopinskega jezera. Obrali smo vse, kar se je v obilnem drncu odvijalo pred našimi očmi: hiše, vile, hotele, njive, zgodovino in poletno podobo življenja v tem prekrasnem kraju.

Pot zavija med smreke in gozdno tišino. Srebrna mesečina se je prikradla v naše spremstvo in prede čudovite prisposode v tej čarobni deželi. Drevesa mečejo dolge sence v belo koroško noč. Nekaj me je hotelo zazebsti v noge, vendar kako ti prijetna pot in topel pogovor ogreje tudi mrzle ude. Na vrhu gozda se pogled razpne po visoki planoti. Bližamo se Št. Primožu. Kobila sili nekam v desno, verjetno čuti bližino svojega doma, mi smo pa hip zatem že pri cerkvi, pri šoli in gostilni. No, sedaj smo že za en večer v koroški hiši.

Radovedno si ogledujem ing. Polcerja, o katerem so mi že pogosto pripovedovali moji prijatelji. Ves je prepost, skromen in domač. Kaj ga le bistveno razločuje od preprostega kmetiškega človeka? Gorkijev obraz se ti prijazno smehlja. Vedno mi prihajajo v spomin Zupaničeva vprašanja ob uvodu v Prežihove „Solzice“: ali si skala ali klada ali človek ali medved? „Ubogi paver sem“, odgovarja tudi ta v skromnem pogledu. Srednja šola in končana univerza na Dunaju in potem življenje v tem preprostem okolju med narodom in na zemlji, koder se je rodil. Vse je prišlo tako preprosto in hitro do 60. leta življenja. Ko ga gledam, se ne prestanto vprašujem, kakšen naj bo le kmetijski strokovnjak v službi med slovenskim narodom. Res je, da je narodnjaštvo v besedah le puhla fraza, za narod pa je treba dejavno živeti. Ing. Polcer se je odločil za to pot in veseli smo, da je kljub 60-letnici še ni do kraja shodil in da bodo preostala leta pomenila še veliko korist za naše rojake na Slovenskem Koroškem. Tele vrstice pa naj mu bodo skromen spominček na sklenjeno prijateljstvo in voščilo ob njegovem življenjskem jubileju.

Pri večerji sedimo v kuhinji pri Voglovih in poslušamo mehko koroško govorico. Kako je vse to zanimivo in svojsko. V bližini so asfaltirana avtomobilska pota, moderno urejena kopališča, civilizacija tolče s svojim utripom vse naokoli, tu pa se odvija staro patriarhalno življenje žilavega in zavednega ljudstva, ki se že stoletja upira v svojo zemljo za svoj obstoj. Navezanost na tradicije, v lastne domove in vasi, vase zaprto življenje se mi zdi, da je tipična oznaka naših ljudi v tej deželi. Hiše in rodni domovi so najmočnejši čuvar naše besede, kakor da so se stari zidovi, ki že stoletja poslušajo le ene zvoke, navadili samo na le-te in kakor da je nespodobno rabiti njih tuje besede. Slovo od rodne hiše je za mnoge tudi slovo od rodnega jezika.

26. II. 1953. Pliberk. — Mogočna starinska hiša pri Breznikovih nas za en dan sprejme pod svojo streho. Na predavanju čutim, kako je treba v snov vpletati živahnejšo besedo in modernejšo vsebino. Nekaj mladih tičev med poslušalci, ki so obredili že skoraj polovico sveta in težko jih držiš v besednem in govornem pri-mežu.

O mestu pa vkljub najboljši volji nisem mogel dobiti drugačen kot zaspan vtis. Zdi se mi, da me oživlja le pogled na Peco, na grad in pogled na jasno nebo in svetlobe polni dan, ki se je razpel nad našimi glavami.

27. II. 1953. Kotmara ves. — V Kotmari vesi je bil res lep večer. S tov. Vernikom sva jo primahala po snežni gazi do strmo v bregu stoječe hiše. Nekako slabo kaže. Ljudje počasi kapljajo v prijazno sobico. Kaj naj jim le pripovedujem, ko jih tako malo poznam. Beseda o živinskih boleznih, to je navita ura, ki se hitro sproži. Treba bo kaj več. In vendar vse, kar mi prihaja iz ust, je tako kladasto in nerodno, daleč od tistega, kar me tišči v prsni in kar bi se moralo zlit v prijazen pozdrav, veselje ob srečanju in končno še nekaj korajžnih besedi za slovo. Nekaj pa se je ujelo med nami, tako da je pogovor teklen dolgo v noč, ki ga je skoraj na silo pretrgal Žorž, ki je s svojim avtomobilom pridrals iz mesta.

28. II. 1953. Železna Kapla. — Z Železno Kaplo sva že stara znanca. Pri „Golerju“ nad Solčavo so mi pred dobrimi 25 leti tekale študentovske počitnice. Čez teden sem delal napoto pri košnji in ostalih kmečkih opravilih, se učil na skednju v zahtevnem okolju, ki je bilo edino toliko ravnega sveta, da se je dalo učiti te umetnosti, vsako jutro pa hitel pomakati žlico v slastni masovnik (kdo zna še kuhati masovnik, to umetnost vseh kuhar-

skih umetnosti našega kmečkega jedilnega lista). V nedeljo je bilo treba k maši. Odločitev je bila skoraj vedno lahka, saj za to ni bilo posebne izbire, ker sta obstojali le dve varianti. Tri ura hoda smo imeli v Solčavo in natanko toliko v Železno Kaplo. Po 25 letih zastarajo vsi grehi in menda ne bodo zavoljo tega nastale še kakšne sitnosti, če izdam nekatere skrivnosti. Tako je nanese, da smo nazaj grede od maše na plehkih tovorih še težko naložene nahrbtnike, ki jih niso smele videti „ibljarske oči“. Stock sladkor in tobak zapipo sta na ta način in v tistih časih spreminjala avstrijsko državljanstvo v jugoslovansko. Kakor vidite, sva z Železno Kaplo v resnici stara znanca in nikdar si ne bi mislil, da se bova kdaj srečala na tak način kot sedaj.

V predavateljski sobi se je sedaj nabral nov svet. Poslušalci so do malega vsi gorjanski kmetje, ki so mi — staremu planincu — tako pri srcu. Čudni so ti ljudje. Težko delo jih pritiska k tlom skoraj na kolena in vendar so takega mehkega srca. Hiše jim čepijo visoko v robah in iz njih se širi duh po mleku in gozdnih mahovih. Le nedelje jih tako rade priklenejo na trške gostilne, kjer pozabijo svojo samoto in težaško delo, ponedeljki pa jih zopet zavrtijo v trpljenje polni delovni teden.

Tile so na svojih samotnih kmetijah najbolj potrebni znanja, ki jim ga lahko da moja stroka. Zdi se mi, da se je v prejšnjih časih takle samotar skoraj mirneje prebijal skozi življenje, saj je bil v eni in isti osebi poljedelec, živinorejec, gozdar, zdravnik za ljudi in živali. Kako točno so nekoč poznali zdravilne moči v rožah! Moderni svet je vse to pozabil in zapustil.

(Nadaljevanje prihodnjici)

Slovenska javnost je počastila ing. Marka Polcerja ob njegovi šestdesetletnici

Kakor smo že poročali, je minulo soboto praznoval svojo šestdesetletnico pionir za napredek slovenskega sadjarstva tov. ing. Marko Polcer. Naš jubilar je ob tej priložnosti bil deležen zaslužene zahvale za svoje dosedanje delo, prisrčnih čestitk in iskrenih želja za nadaljnjo plodono delo v korist našega kmečkega ljudstva, ki mu jih je izražalo po svojih gospodarskih organizacijah Slovenski kmečki zvezi in Zvezi slovenskih zadrug. Na domu sta ga z namenom, da mu izrazita zahvalo in čestitke našega kmečkega ljudstva, obiskala za Zvezo slovenskih zadrug tov. dr. Mirt Zwitter in za Slovensko kmečko zvezo Blaž Singer. V znak zaslužnega priznanja sta mu izročila tudi darila teh organizacij.

Za šestdesetletnico pa so našemu jubilaru po univ. prof. ing. Adamiču s telegramom čestitali tudi sadjarji iz Slovenije in mu želeli, da bi še mnogo let plodno delal za koristi našega sadjarstva.

Ing. Polcer v svoji skromnosti in delavnosti tudi ta dan ni mogel mirovati. Našli smo ga pri cepljenju v drevesnici, globoko sklonjenega k tlom in zatopljenega v svoje delo. Zelo se nas je razveselil. Ko nam je razkazal svojo drevesnico, je napeljal pogovor na aktualna naša gospodarska vprašanja, ki jih spremlja z velikim

zanimanjem. Posebno se je zanimal za razvoj dela in za gospodarske prilike na zadružnem posestvu v Podravljah. V prijetnem pogovoru

je čas hitro minil in obžalovali smo, ko smo se morali zaradi službenih obveznosti od našega jubilara ter zaslužnega strokovnjaka in javnega delavca — šestdesetletnega jubilara — po dobri poldrugi uri posloviti.

Blaž Singer:

Problemi pri mehanizaciji našega kmetijstva

(6. nadaljevanje)

Za olajšavo in zboljšanje kmečkega dela, za znižanje delovnih stroškov in za povečanje produktivnosti dela — vprašanja, ki jih poskušamo z mehanizacijo kmetijstva rešiti — pa ne bi bilo dovolj, če bi na kmetiji uvedli stroje in uredili naprave, pri katerih smo videli, da služijo temu namenu. Res je, da bi s tem delo precej olajšali in zboljšali, toda prav tako je tudi res, da bi delovne stroške znižali in produktivnost dela povečali samo za malenkost, če bi ostali pri dosežanem načinu gospodarjenja. Karakteristično za naše kmetije je namreč to, da so v zadnjih letih uporabile povprečno na hektar samo

13 kg dušičnih umetnih gnojil
46 kg fosfornih umetnih gnojil
12,6 kg kalijevih umetnih gnojil ter
9 kg gnojilnega apna.

Sicer nimam številk, toda upam si trditi, da je bila uporaba visokorodovitnega originalnega semena po hektarju še nižja kakor pa potrošnja gnojil.

Povečati je treba uporabo gnojil in visokorodovitnega semena

Zakaj smo naenkrat prišli na gnojila in seme, ko vendar govorimo o mehanizaciji dela? Nakup vsakega stroja je pri današnjih cenah dra-

ga investicija, ki je toliko dražja, v kolikor stroja ali naprave v danih pogojih ne izkoristimo skrajno racionalno. Že ko smo govorili o motornih kosilnicah na naših gorskih kmetijah smo videli, da postane ta blagor kmetije šele, ko moremo z njo nakositi več sena. To, kar velja v primeru motorne kosilnice, velja tudi za vse druge stroje in naprave. Ogrodnik n. pr. bo nam slabo služil, če bomo še naprej sadili samo deseti del kmetijsko obdelane zemlje s krompirjem in če bomo na ha pridelali samo okoli 120 q gomolja.

Mehanizacija pomeni povečanje tako imenovanega naloženega premoženja. Da se nam bo to naloženo premoženje odgovarjajoče obrestovalo in da nam bo povrnjeno vsaj do tedaj, ko se bo stroj obrabil, moramo z njim na splošno — gledajoč naše povprečne donose na polju — več pridelati kakor doslej. Napačno pa bi bilo, če bi povečali — ustrezajoč tej zahtevi — površino kulture, ki ji je stroj namenjen (n. pr. površino travnikov pri kosilnici) pri tem pa ostali pri dosežanem donosu. Kaj bi s tem dosegli? Več dela, donose pa v bistvu niti za trohico večje. Kaj torej? **Zvišati moramo najprej hektarske donose**, potem šele razširiti površino in povišati število živine.

Hektarske donose pa bomo povečali z večjo in izdatnejšo uporabo gnojil ter kvalitetnega se-

menja. Po tej poti se bo v stroj naloženi denar ne samo najbolje obrestoval, temveč se tudi najhitreje povrnil.

Gospodarski zakon, ki nas ostro kaznuje, če se ga na naših kmetijah ne držimo, se glasi: S povečanjem naloženega premoženja (v tem primeru stroji) moramo povečati tudi obratno ali delujoče premoženje (gnojila, seme, krmila).

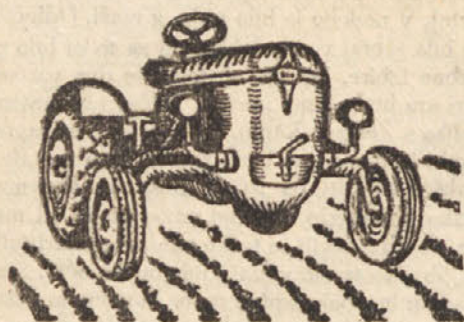
Drugi ukrep po tej poti — ki je tudi tesno povezan z mehanizacijo — je preusmeritev v rastlinski proizvodnji. Primerjava nam kaže, da je pri nas posejana že prevelika površina orne zemlje z žitom in travami (tako imenovani umetni travniki) in da okopavine še nimajo pravega razmerja do žita in trav. Vemo pa, da žito v naših krajih delo najslabše poplaha in da umetni travniki po pridelku na hranilnih snoveh zaostajajo za deteljno-travnimi mešanicami (našimi tovarnami na trgu tako dragih beljakovin). To nam pri potrebi po olajšanju in zboljšanju dela, povečanju produktivnosti dela ter pocenitvi stroškov produkcije narekuje, da — v kolikor tega še nismo napravili — spremenimo tudi plodored poljskih rastlin, da po površini povečamo okopavine (krompir, koruzo, silažo, peso), da skrbimo, tu in tam pa sploh opustimo oves in ječmen ter da zamenjamo sedanje umetne travnike z dvo- do triletnimi deteljno-travnimi mešanicami. S tem bomo povečali produktivnost dela, s pomočjo mrežne brane, ogrodnika, kosilnice, obračalnika-zgrabljalnika in trosilnika gnojil pa bomo prenesli večino poljskih del na vprežne živali. Do neke mere

pa bomo tudi čas poljskega dela (v prvi vrsti košnjo) čez poletje bolj enakomerno razdelili in — kar se vsestransko zahteva — zemljo bolj izkoristili in njeno rodovitnost povečali.

Ko zaključujemo razmišljanja o problemih mehanizacije na naših povprečnih kmetijah in pri dosežanji dostopnosti naših kmetovalcev za sodobna pota mehanizacije, je treba postaviti kot poseben problem potrebo po zložitvi ali komasaciji zemljišč na vasi. Sedanja razdrobljenost parcel posamezne kmetije v 90 od 100 primerov onemogoča racionalno organizacijo dela in odgovarjajoč plodored ter povzroča nepotrebne prepire med sosedi, skratka razjeda našo vas in najbolj škoduje tistemu, ki je proti zložitvi zemljišč. Zdi se mi, da bo treba vprašanje zložitve zemljišč obdelati v posebni razpravi, za danes bi zato sami rekli, da je potrebna zaradi lažje uvedbe plodoreda na kmetiji, zaradi skrajšanja neproduktivnih potov in zamude časa vsled vožnje in zaradi lažje obdelave z vsake vrste stroji.

Mislím, da ne zahtevam preveč, nasprotno, da je samo v korist slehernega kmetovalca, da enkrat pregleda, kaj je po dosežanjih razglabljanjih v vprašanju mehanizacije dela že napravil, kaj je napak napravil in kaj še lahko napravi oz. katere napake mora popraviti. Kdor se v svojo korist ne bo poglobil v te načete probleme svoje kmetije, ta zaman tarna zaradi draginje strojev in zaradi pomanjkanja ljudi za delo.

(Se nadaljuje).

Obvestila

NAPREDNIH GOSPODARJEV

Proti plevelu v žitu sedaj Dicopur

O uspešnosti Dicopura pri zatiranju semenskega, dvokoličnega plevela so danes tudi naši gospodari, bralci Obvestil, polno prepričani. Posamezne redke neuspehe je šteti le na račun nepravilne uporabe. In pridelovanje marsikatero, pri nas nekoč zelo čislano, v resnici visokovredne in proti suši odporne žitarice, n. pr. prosa, bo z uporabo Dicopurja postalo zopet izplačljivo. Vsaj si pletve danes že noben gospodar ne more več privoščiti.

Največje preglavice nam dela v mnogih vaseh med Vrbskim jezrom in Beljakom ter v Velikovškem okraju severno od Drave njivska gorjušica (Ackersenf), osat itd. Marsikateri gospodar v teh krajih se pred uvedbo Dicopurja jarih žit skoraj ni upal več sejati.

V katerem času vendar pokazuje ta hormonski pripravek najboljši učinek pri zatiranju navedenega plevela? Takrat, ko se nahajajo plevelne rastline v najbohotnejši mladostni rasti in v najugodnejšem ravnem vremenu. Dicopur (in tudi drugi hormonski pripravki) vzpodbudijo namreč plevelne rastline k tako prekomerni, rekel-bi, divji rasti,

da se izčrpajo in na tem poginejo. Čim boljši so rastni pogoji za uspevanje rastlin (vlažno-toplo vreme, izdatno gnojenje), tem preje in tem popolneje uniči Dicopur plevel. Vendar škropiva ne smemo uporabiti preje kakor pred zaključenem „obrastenjem“ (Bestockung) žitnih rastlin.

Najobčutljivejše so plevelne rastline proti škropljenju z Dicopurjem predno one cvetijo.

Škropljenje je izvršiti ob nevetrovnem in suhem vremenu (6 ur po škropljenju ne sme deževati; boljše vendar je, če po škropljenju dva dni ne dežuje!) na suhe rastline!

Ozime škropimo proti plavici (pezdecu), maku, osatu itd. z uporabo 1,5 kg Dicopurja na 1 ha.

Jarine škropimo 3 do 4 tedne potem, ko so žita vznikla (pogledala iz zemlje) in ko je obrašanje zaključeno. Proti njivski redkvi in njivski gorjušici zadostuje 1 kg Dicopurja na 1 ha.

Proti osatu mora biti vendar koncentracija močnejša in sicer 1,5 kg na 1 ha površine. Osat je najbolj občutljivi ob razvoju stebela od 10 do 20 cm.

Za škropljenje je uporabna vsaka škropilnica. Pri zatiranju posameznih gnezdišč plevela, n. pr. pri osatu, najuspešneje uporabljamo nahrbtno škropilnico.

Za napravo škropilne brozge za površino 1 ha rabimo okrog 300 do 600 kg vode. Pri škropljenju žita je tudi paziti, da ne poškrpimo posamezna mesta dvakrat, kajti dvojna poškrpitev bi lahko škodovala žitu. Tudi pazimo, da veter ne odnese škropivo na sosedne občutljive sadeže in posevke (peso, krompir, oljne rastline, zelenjavo in sadno drevje). Tudi v koruzi lahko uporabljamo proti rogovilčku (francozli), dresnu, lobodi, osatu itd. z uspehom Dicopur.

Ob pravilni uporabi tega novodobnega sredstva se dvigne pridelek povprečno za 300 do 500 kg pridelek žita pri hektarju. Škropljenje na tej površini pa stane, vpoštevaje različno visoke izdatke za delo, okrog 100 do 150 šilingov.

Z modernimi škropilnicami zamoremo žitni posevek z raztopino Dicopurja poškrpiti že v teku ene ure, kar pač pomeni veliko olajšanje dela in štednjo na času v primerjavi z zamudno in drago pletvijo.

Francé.

Kaj bomo delali ...

... na polju

Nadaljujemo po potrebi branje jarih žit (razen rži), čim so naredila 5. list. Prirejamo kalilne poizkuse s semensko koruzo in pripravljamo za setev te. V toplejših legah posejemo tudi že del koruze za zeleno krmo. Kjer smo posadili krompir z osipalnikom ali z ogrodnikom in smo po sajenju gomolje plitko zagnili, to sedaj z osipalnikom visoko osujemo ter s tem zadušimo znaten del plevela. Mestoma sejemo v žita še travne deljine.

Že v prvi mladosti uničujejo ponekod nasade pese bolhači, hroščki mrharji in rilčkarji ter proti tem prašimo z 20 do 30 kg gesarola na 1 ha ali pa škropimo z 1 odstotno gesarolovo raztopino. Prašimo tudi lahko s kakim drugim DDT-pripravkom oz. gamma-prašilom hexapuder. Kjer mlade pesne nasade izpodjedajo strune (Drahtwurm), potrosimo vrste z mešanico kalijeve soli in apnega dušika.

... na travnikih

Nadaljujemo še v gorskih legah z morebitnim snaženjem in valjanjem. V toplejših, travorodnih legah vendar ob pomanjkanju krme tudi po travnikih pasemo ter dosežemo s tem dvojno korist: nudimo živini tečno, zeleno krmo in s popasenjem zatiramo razen zeliščni plevel ter zgostimo rušo.

... pri živini

Prehajamo polagoma od suhe na zeleno krmo in pašo. Da dosežemo izdatnejšo izrabo izredno tečne (krepke) mlade zelene krme in da preprečimo pri živini pogoste nevšečnosti pri prebavi, predvsem drisko, vršimo prehod od suhe na zeleno krmo vsaj 14 dni. Med suho krmo mešano od dneva v dan več zelene krme, tako, da šele po 14. dneh ali še boljše 3. tednih preide živina docela na zeleno krmo. Tudi na pašo naj pride živina prve dni samo za nekaj ur, toliko, da se razgiblje in okusi zeleno krmo. V hlevu pa še naprej pokladamo suho krmo in če ni drugega, pa vsaj nekaj narezane slame. Tako dosežemo pri živini brez škodljivih motenj pravi prehod od suhe na znatno obsežnejšo zeleno krmo.

... v sadovnjaku

Tu in tam še lahko sadimo ali presadimo prejšnje leto pregloboko posajeno sadno drevje in ga v suši zalivamo. Na brežinah raztočemu drevju napravimo dotočne jarke, po katerih doteka deževnica. Šibke veje in debela okrepimo s puščanjem, če previdno narežemo lub v presledkih od vrha do tal, če le mogoče na senčni strani. Pri tem pazimo, da ne ranimo lesa. Če se na precepljenih vejah kak cepič posuši, prikrašamo veje za nekaj cm in cepimo znova na lub s cepiči, ki smo jih v ta namen prihranili. Na odrezkih debelejših vej nastavimo več cepičev, da se velike rane hitreje in bolj zarazitejo.

Če je zajec ogloidal mlado drevje, obrežemo rane in jih zamažemo s cepilno smolo ali s predelano ilovico in povijemo z vrečevino, ki naj ostane na deblih do jeseni.

Škodljivci se prebujajo k novemu življenju. Samice cveterožera začno odlagati zalego v cvetne popke. V hladnih jutrih stresemo z drevs in vej otrple hrošče na razprte rjuhe in jih uničujemo.

Preden se začno odpirati cveti, škropimo sadno drevje proti škrlupu in fuzikladiji z 2 % bakreno apneno brozgo. Proti cvetožeru pa še z dodatkom 1 % navadnega gesarola. Proti živalskim zajedavcem in glivičnim boleznim koristi pred cvetenjem tudi škropljenje z raztopino, katero napravimo iz 100 l vode, 200 g gesarola 50 in 1 kg A-trabara.

... v kmečkem gozdu

Sadimo še igličasto drevje. V visokih gorskih legah začnemo s pridobivanjem smole.

V.

Novo in staro o naši koruzi

Rastlina ta, to je koruza, o njej molči slovenska muza.

1. Zakaj naj bi sadili več koruze?

- Koruzo nam dá še enkrat toliko pridelka kot rž ali oves in prekosi v pogledu pridelanih redilnih snovi šestkrat peso.
- Koruzo nam dá z enake površine 50 do 100 % višji pridelek ko vsaka druga kmetijska rastlina.
- Koruzno zrnje je v pogledu množine redilnih snovi za 20 % izdatnejše kot zrnje vseh ostalih žit.
- Krmilna vrednost koruzne slame je enaka vrednosti dobre ovsene slame in je koruznica takoj po žetvi posebno prikladna za siliranje s travo, deteljo ali pesnim perjem.

2. Priprava zemlje in gnojenje za koruzo

Mali kmetje smo. Vsaka napaka ali nezgoda, bodisi v hlevu ali na polju, nas zadene mnogo huje kot večje imovitejše gospodarje. Zato je tudi pravilnost vsakega našega dela toliko važnejša.

Koruzo n. pr., zahteva čisto, razplevelno zemljo. Za turščico torej zorjimo takoj, če že nismo, in s parkratnim branjem uničujemo morebitni plevel.

Malokatera rastlina je tudi tako hvaležna za hlevski gnoj kot koruza. Dajmo ga ji 60 do 80 voz na 1 ha površine. Zelo hvaležna je koruza tudi za umetni dušik. Vsaj dvigne 1 q nitramonkala pridelek koruznega zrnja za 500 kg. Dajmo ga ji torej na 1 ha površine 200 do 400 kg. Posebno v suhih legah trosimo 100 od 200 kg nitramonkala že pred sajenjem. Ostalo količino umetnega dušika pa v 1. ali 2. odmerkih pred okopavanjem, pred in po razredčenju, ob vrstah. Če uporabljamo mesto nitramonkala apneni dušik, se zaradi uničevanja plevela priporoča tega trositi, čim začne koruza iz zemlje poganjati.

Zaradi hitrejšega in enakomernjšega zorenja in klenosti zrnja se vendar priporoča pred sajenjem dati turščici še 300 do 500 kg superfosfata in 100 do 300 kalijeve soli.

3. Katero sorto?

Glede sort koruze se pri nas nismo nikdar belili glave. Domače odbrane sorte so še vedno kolikortoliko zadovoljile, če smo storže primerne obdajali in smo pravilno gnojili.

Obstajajo vendar kljub temu manjše razlike v pridelku tudi pri naših domačih sortah.

Kakor poroča poljedelski referent Dež. kmet. zbornice, inž. Reiterer, v „Kämtner Bauer“, štev. 7, so lanski poizkusi pokazali, da je dala sorta „Koroška rumena“ (Kämtner gelb) 50 do 54,67, Dr. Lasserjeva bela 47,33 do 49,17, Janetzki Gloria 42,12 do 45,78 in Burgenländer gelb 41,33 met. stotov zrnja na 1 ha. Od heteroznih sort (Hybrid-Mais) so pri nas dozorele le Nodak 301 in Wisconsin 275 ter 355. Toda količina in kakovost pridelanega zrnja teh sort oddaleč ni bila tako ugodna kot je pokazal kornberški poizkus leta 1950. (Glej Obvestila s 17. t. m.)

4. Smer vrst in oblika koruzne njive — važna za višino pridelka!

Znano je, da rabi koruza za svojo prehrano ne samo hranilne snovi v zemlji, ampak še mnogo več hrane v obliki hlapov, v obliki ogljikove kisline, ki stalno izpuhteva iz s hlevskim gnojem dobro založene zemlje. Da vendar te hlapce, ki

jih izpuhteva zemlja, ne bi prehitro odplovil veter, je treba vrste za sajenje narediti navprek k krajevno običajni smeri vetra. Kjer piha n. pr. stalno zapadnjak, ne bi smeli torej napraviti vrste v smeri zapad—vzhod, marveč sever—jug, sicer bi veter prehitro odnesel hlapce, ki jih sicer nobeno umetno gnojilo ne more nadomestiti.

Koruzo je tujeprašna rastlina in nje oplojanje posreduje rahel vetrič. Da cvetni prah zanesljivo pade na plodnico, da se torej koruza zanesljivo opravi, je potrebno, da je koruzna njiva bolj četverkotna, ne pa obstoječa le iz par vrst in bogve kako dolga.

Na Spodnjem Štajerskem, kjer je pridelovanje koruze doma, je pokazala izkušnja, da je za turščico, ki rabi tudi mnogo sonca, koristno, če je posejana v pasovih, to se pravi, da po vsakem pasu koruznih vrst sadimo eno ali več vrst fižola, pese, buč ali krompirja.

5. Okrog sajenja

Sajenje koruze naj bi se izvršilo v onem času (ki je za vsak kraj drug!), ko se po vzniku turščice ni več bati hudih mrazov.

Ker je koruzno seme zelo občutljivo za pozebo, napravimo pred vsakim sajenjem kalilni poizkus, da se prepričamo, če nam seme ni zmrazilo.

Proti uničenju mladih nasadov po vranah obdelujemo seme s Morkitom, Corbinom itd. Tudi po njivi primerno visoko razpete niti črnega sukanca, ki mora vendar v zraku stalno nihati, odganja vrane in razne druge ptice.

Poseben problem sajenja predstavlja razdalja vrst in oddaljenost v vrste položena semena. Absolventi naših kmetijskih šol (in tudi nekateri časopisi) naglašajo kot posebno strokovno novost ugotovitev, da pri nas sadimo koruzo za zrnje pregesto. Mogoče bo to v posameznih primerih v resnici držalo, toda vpoštevati je vendar, da koruza ne more kot krompir izrabiti praznih mest. Če bi torej posadili na zemljišču, na katerem bi lahko uspevalo na 1 m² 8 rastlin, le toliko zrnja, da bi rastline na tem mestu samo 4 rastline, bi dobili le polovico pridelka.

Čim zgodnejša sorta in čim boljša zemlja, tem ožje naj bo sajenje! V Nemčiji so priporo-

čali naslednjo oddaljenost vrst in posameznih rastlin v vrstah: za zgodnje sorte 60 × 20 cm, za srednje pozne 60 × 25 cm in za pozne 60 × 30 cm. Pri nas v Avstriji pa priporočajo ob sajenju z ogrodnikom naslednje razdalje: 62,5 × 35 cm za pozne, 62,5 × 30 cm za srednje pozne in 62,5 × 25 cm za zgodnje sorte. Sajenje v tako velikih razdaljah kot je običajno na črni bogati zemlji jugoslov. Banata in Bačke, za naše bome zemlje ne pride v poštev.

Ako bi pustili v kupčku po dve rastlini, da bi lahko okopavali v dve smeri, bi morala vendar biti oddaljenost rastlin v vrstah še enkrat večja. Vendar je boljše pustiti na vsakem mestu le po eno rastlino.

Sadimo okrog 3 do 6 cm globoko. Čimpreje sadimo, tem plitkeje. Na lahki zemlji in v krajih kjer nastopa po cvetenju suša priporočajo celo sajenje do 8 cm globine. Na njivah, predvsem noviških, na katerih smatramo, da nam bi mogle škodovati strune (Drahtwurm) sadimo čim plitkeje. (Tudi trošenje apnenega dušika na koruzo, ki ravno bode iz zemlje, odganja strune v globino.) Kjer bi bila vendar ptičja nevarnost večja, pa gremo s sajenjem globlje. Tudi globlje sajenje v jamice ogrodnika je baje eno od sredstev proti škodi po vranah.

6. Prvo oskrbovanje nasada

Ker koruza zelo počasi kali in počasi odrasča, je treba turščici skrajno škodljiv plevel zatirati že pred vznikom in sicer s tem, da jo branamo z mrežno brano „na slepo“. Ker v tem času koruzne vrste vendar niso vidne se priporoča vreči pri sajenju turščice tudi nekaj zrn ječmena vmes, ki hitro vznikne in kmalu pokaže vrste nasadev. V tem primeru koruzo tudi lahko „na slepo“ okopavamo.

Da si olajšajo delo, moderni večji pridelovalci turščice priporočajo, da nasad po sajenju sploh samo vsakih 8 dni obdelujemo z mrežno brano in sicer vse dotlej, dokler nasad za to ne postane previsok. Potem šele začnemo uporabljati za oskrbovanje koruze okopalnik. Vse ročno delo bi se pri oskrbovanju koruze po tem načinu omejilo le na morebiti potrebno bežno odstranitev trave med rastlinami in v vrstah.

Vernik.

Nekaj o bučah

Navada je pri nas, da sadimo med koruzo skoraj povsod tudi buče. In vendar je dejstvo, da buče kot poljski sadež vse premalo cenimo. Vsaj sem videl lani v Deščicah njivo polno debelih rumenih buč, ki jih je pustil knet segniti. Buče dajo v čistem nasadu lahko toliko pridelka kot nobena okopavina. Ob dobri letini pridelamo na 1 ha površine lahko do 800 met. stotov buč z 10 met. stoti oljnega zrnja. Buče same so v pogledu redilnosti, čeprav bi jim že odvzeli seme, enakovredne polsladkorni pesi. Za kmečke razmere se pri nas najbolj priporoča štajerska

brezlupinasta oljna buča (Steirischer unbeschalter Ölkürbis).

Buče ljubijo tople, vlažne, nevetrovne lege z globoko in dobro pognojeno zemljo. Ker se mladike priraščajo v zemljo, jim škoduje vsako prestavljanje. Njih rodovitnost povečaš, če skrajšaš glavni odganjek, ko dovolj odraste, pri 5. listu. Stranski odganjki, ki odženejo po skrajšanju, so rodovitnejši kakor glavni.

Če bi hoteli več kaj zvedeti o bučah kot sadežu z rekordnimi pridelki sočne krme in olja, pa povejte, vam bom pa prihodnjič še kaj napisal.

KOLENDAR

Petek, 24. april: Jurij, mučenec.
Sobota, 25. april: Marko, evangelist.
Nedelja, 26. april: Klet i. M.
Ponedeljek, 27. april: Cita, devica.
Torek, 28. april: Pavel od Križa.
Sreda, 29. april: Peter, muč.
Četrtek, 30. april: Katarina Sienska.

SPOMINSKI DNEVI

24. 4. 1942 Izdana uredba o streljanju talcev v „Ljubljanski pokrajini“ — 1944 v Postojnski jami so partizani uničili 1000 sodov bencina in nafte, ki so jih Nemci skrili tja pred letalskimi napadi — 1944 Ustanovljena koroška grupa partizanskih odredov.
25. 4. 1945 Prva konferenca Združenih narodov v San Franciscu.
26. 4. 1829 Rojen slavn kirurg Theodor Bilroth, prvi operater želodca in požiralnika — 1945 Turčija je napovedala Nemčiji vojno, nekaj dni pred njeno kapitulacijo.
27. 4. 1896 Umrli v Ljubljani pisatelj in urednik „Zgodnje Danice“ Luka Jeren — 1941 Ustanovitev Osvobodilne fronte slovenskega naroda — 1944 Bataljon Vzhodnokoroškega partizanskega odreda napadel Belo in Zelezno Kaplo.
29. 4. 1943 Obglavljenih na Dunaju 13 selskih žrtev, borcev za svobodo — 1830 Rojen v Mengušu pisatelj Janez Trdina — 1945 Nemci ustrelili v mariborski okolici 70 talcev.
30. 4. 1945 Koroški partizani zasedli Goselno ves.

St. Ilj

Minuli ponedeljek smo ob zelo številni udeležbi žalnih gostov pokopali na domačem pokopališču 54-letno Primož Cilko, p. d. Rumpolt-nikovo mater. Pokojna mati, ki je prerano zapustila svoje drage svojce, je imela poleg skrbi in dela na kmetiji in v gospodinjstvu vedno tudi razumevanje za sodelovanje za naše skupne koristi. Zavedna že od mladih dni, saj je bila z doma iz znane Nočnikove hiše, se je marljivo udeleževala v organizaciji Zvezi slovenskih žena. Njen mož Mila in sin z istim imenom vneto sodelujeta v slovenski prosveti, sin je spreten igralec pri prireditvah prosvetnega društva in je aktivni v slovenski mladinski organizaciji. Ni čudno, da so splošno priljubljeni materi Cilki tako mnogi izkazali na njeni zadnji poti spoštovanje in ljubezen in so žalujoci preostali deležni iskrenega sožalja vse okolice. Za Zvezo slovenskih žena je tovarišica Hilda Ogrisova položila na svežo gomilo lep venec. Pokojno mater bomo ohranili v trajnem spominu.

Globasnica

Bivšega našega župana Friderika Hrasta so morali prepeljati v celovško bolnišnico, ker se je ponesrečil, pri čemer je utrpel zlom nekaj reber in poškodbo na jetrih. Z Barbaro Wutte se je vozil s konjsko vprego skozi Globasnico. Nenadoma se je konj iz neznanega vzroka splasil in prišel po cesti dirjati. Barbari se je posrečilo, da je odskočila in se ji ni nič pripetilo, dočim se je Hrast zastonj prizadeval, da bi konja ustavil. Padel je pod voz in zadobil navedene poškodbe. Pliberški zdravnik dr. Lassnig, ki je Hrastu nudil prvo pomoč, je odredil, da so Hrasta prepeljali v bolnišnico.

Po naši zemlji

Naša prva prireditev na novem odru

Ce se je kje v kakem kraju zgodil kak važen dogodek, zajame taka senzacija vso okolico in pogovori prebivalstva se par dni vrte samo o tem ali onem veselem ali žalostnem doživetju. Tako je bilo tudi zadnje dni pri nas v Bilčovsu in okoliških vaseh. Igralci tukajšnjega društva „Bilka“ so uprizorili na belo nedeljo, 12. 4. t. l., lepo Finžgarjevo igr „Divji lovec“ ter s tem tudi otvorili svoj novo postavljeni društveni oder v dvorani pri Miklavžu. Ker se je pričakovalo, da dvorana kljub svoji precejšnji obsežnosti ne bo mogla zajeti vseh gledalcev nankrat, so se igralci odločili, da uprizorijo „Divjega lovca“ dvakrat in sicer ob 2. uri popoldne, ter ob 8. uri zvečer. Obakrat je bila dvorana nabito polna in z zadovoljstvom lahko ugotavljamo, da je obiskalo prireditvi nad 500 ljudi.

Prireditve so otvorili pevci in pevke mešanega zbora, ter dovršeno zapeli nekaj naših lepih pesmi. Otvoritveni govor je imel Janko Ogris. V svojih besedah se je spomnil vseh onih, ki so ostali našemu Slovenskemu prosvetnemu društvu pred 41. leti ob ustanovitvi kot voditelji ob strani. Veliko delo so ti naši predhodniki storili z ustanovitvijo društva za našo prosveto. Njih trud in njih delo je nam oporoka in spodbudo in opozorilo, da to njih započeto delo tudi nadaljujemo in odpiramo vrata naši mladini in vsem, ki so blage volje, da vstopijo in si ogledajo stavbo slovenske prosvete ter se tako poglobijo v lepoto in obširnost kulture našega naroda. Ni naš namen, da s tem ustvarjamo razdor in sovražstvo med našim ljudstvom, ker se zavedamo, da živimo v naši deželi skupno z narodom sosedom, toda naše geslo je „Ljubimo svoje in

spoštujemo tuje!“ Ljubiti pa moremo le to, kar poznamo in to spoznanje posredovati našemu ljudstvu, je namen našega Slovenskega prosvetnega društva. Ne sramujmo se materine slovenske govorice! Lepa je in tudi vredna in sposobna, da stoji v krog kulturnih narodov sveta. To sposobnost pa so našemu slovenskemu narodu dali naši veliki pisatelji, skladatelji, glasbeniki itd. Med temi je tudi naš veliki pisatelj Finžgar. Dal nam je ta duhovnik veliko kulturnih del in med njimi tudi igr „Divji lovec“.

„Danes bodo naši igralci igrali to lepo igr. Predno pa se igr začne, tako je izjavil govornik med drugim, je mi dana naloga, da se v imenu SPD prav iskreno zahvalim vsem, ki so kakor koli pripomogli s svojimi darovi ali delom, da smo mogli postaviti ta novi oder. Zahvala pa velja še posebno tudi Slovenski prosvetni zvezi, ki nam je pri postavitvi odra priskočila na pomoč.“

Po teh besedah je še enkrat zadonela pesem naših pevcev, nakar se je pričela igr.

Ne bomo tukaj navajali dovršenost nastopa posameznih igralcev, ker vsi, prav vsi, 24 po številu, so igrali tako dovršeno, da so bili gledalci ob njih nastopu kot začarani. Vsi so izjavili, kar cel dan bi hoteli gledati tako predstavo. In res je bilo tako, da je cela okolica govorila par dni samo o „Divjem lovcu“ v Bilčovsu. Res gre pohvala in zahvala našim požrtvovalnim igralcem. To pa je tudi najlepši izraz zahvale našim prednikom, ki so nam z ustanovitvijo našega društva „Bilka“ začrtali pot, po kateri naj korakamo pri širjenju prosvete in narodne zavesti med našim ljudstvom.

Pliberk

Dva pliberška lovca, Albin Tomic in Možina Janez, ki njiju je spremljal še štirinajstletni Mlinarjev Manfred, sta v ponedeljek stopila v sveže rosno pomladansko jutro. Bilo je še zgodaj in v lice jim je dahnil oster zrak, zadnje zvezde so še mignile na nebu. Vsi trije so se napotili v hrib Libič, kjer je zadehtel iz gozda vonj po pomladi. Tiho so korakali, kakor ljudje, ki čakajo velikega dogodka. Prav nič ni slutil gozdni jutranji pevec, divji petelin, da se mu bliža zadnja ura. Tiho, neopaženo so dospeli v njegovo bližino. Zapazili so mogočnega ptica, ko je razprostil krila, našopiril rep v pahljačo in se z veličastno kretnjo obrnil proti vzhajajočemu soncu, nato pa iztegnil vrat in zapel pesem v pozdrav novemu dnevu. Spričo krasnega prizora se je lovecema ustavljala roka, trenutek, dva je počakal Albin Tomic, nato pa je odjeknilo ... Petelinu je klonila glava na prsi, začutil je pekočo bolečino. Utihišla je njegova zadnja pesem soncu, pomladi ...

Tudi srce lovcev je prevzelo čustvo, ki je bila v njem grenka kaplja. Toda ustreliti petelina je lovec v velik ponos, ker znano je, da petelina ni lahko dobiti. Zmagoslavno so se vra-

čali z lepim plenom. Kazali so petelina v vasi Blato, ker tudi Milača je vzdramil odmev lovske puške. Milača je lovecema iskreno čestital, vendar pa mu je bilo žal, da sta mu plen odnesla iz njegovega revirja. Kmalu nato se je v Pliberku raznesla novica o prvem letošnjem lovskega blagru. Tomic in Možina sta junaka dneva in dogodek so lovci še tisti večer primerno praznovali.

St. Jakob v Rožu

Dne 12. t. m. smo imeli v našem Narodnem domu spet lep kulturni užitek, ko so domači igralci pod vodstvom g. kaplana uprizorili Finžgarjevo ljudsko igr „Divji lovec“. Lahko rečemo, da je uprizoritev res dobro uspela in zasluži tako igralci kakor režiser vso pohvalo, ki so jim jo vaščani tudi najlepše izkazali s tem, da so pri obeh predstavah — popoldne in zvečer — napolnili dvorano.

K uprizoritvi na splošno bi omenili le toliko, da je tiste gledalce, ki so igr žele videli v drugih prireditvah in se jim vsebina Finžgarjevega dela, napisanega iz resničnega življenja na vasi globoko vtisnila v spomin, morda nekoliko začudilo dejstvo, da je režiser morebiti le malo pretiraval v svoji zaskrbljenosti za moralno neoporečnost uprizoritve (gotovo ne bi izgledalo nemoralno, ako bi se Majda in Janez kot zaljubljenca v svojih pogovorih — seveda ne pretirano — tudi objela in poljubila, kakor je to pri pisanju igre predvideval in zasnoval tudi avtor sam).

O posameznih vlogah oziroma igralcih moremo v glavnem povedati le pohvalne besede, kar naj velja tudi kot priznanje režiserju, ki je imel pri izbiri oziroma določanju igralcev izredno dober čut. To velja zlasti za tako imenovane velike vloge — divjega lovca Janeza, Majdo, njenega očeta rihtarja Zavrtnika, sosedovega Gašperja in vaškega norca Tončka —, ki jih igralci niso le igrali, marveč doživljali. Pri nekaterih nastopajočih se je opazilo, da besedila svojih vlog le ne obvladajo v zadostni meri, kar so skušali zabrisati s pretiranimi kretnjami in so zaradi tega zapustili več ali manj neugoden vtis (posestnik Jež). Nasprotno pa sta bila vsekakor premalo gibčna — še manj pa odločna, kar bi nujno zahtevala njuna vloga — oba, orožnika, katerima se je preveč očitno videlo, da sta za tako vlogo še premlada.

Seveda pa so vse to le malenkostne pregreške, ki splošnega uspeha ne morejo bistveno zmanjšati in bi bilo želeli le to, da bi na našem odru imeli večkrat priložnost, gledati tako dovršeno uprizorjene igre.

Zdaj se pripravlja naša igralska skupina na uprizoritev posebno pri nas v St. Jakobu najbolj priljubljene igre — Miklova Zale. Režiser Šimej Martinjak, ki je isto igr režiral tudi že

PIREDITVE

Slovenska prosvetna zveza naznanja Vabilo

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Skofičah bo v nedeljo, dne 26. aprila 1953, ob 15. uri gostovalo v Žitari vasi v Prosvetnem domu z igr

„ZACARANI ZENIN“

Sodelovali bodo tudi tamburaši in pevci. Žitraci in iz okoliških vasi, pridite na gostovanje v obilnem številu!

Oddaje Slovenske prosvetne zveze v celovškem radiu

V torek, dne 5. maja 1953, od 18.30 do 19.30 ure

„Pomlad v slovenski pesmi in besedi“

v soboto, dne 9. maja 1953, od 18.30 do 19.30 ure za obletnico rojstva Ivana Cankarja

„Hlapec Jernej in njegova pravica“.

leta 1951 za uprizoritev na zgodovinskih tleh v Svatnih, se spet trudi, da bi iz igralcev izvalil čim več znanja. Pa saj nima lahke naloge, kajti tokrat ne bodo nastopili le doma, marveč predvidevajo tudi gostovanje v ljubljanskem gledališču, kar je vsekakor vzrok, da mora biti kvaliteta podajanja še prav posebno dobra. Njegovo delo v marsičem otežkoča tudi dejstvo, da sta vlogi Mirka in Zale popolnoma novo zasedeni.

Nismo sicer pesimisti, toda ponovno se sprašujemo, ali bodo vaje, ki jih imajo igralci zadnje čase, res zadostovale, da bo uspeh nastopa v Ljubljani vsestransko zagotovljen. Morda bi bilo le potrebno, da bi se sodelujoči bolj pogosto in tudi bolj redno sestajali ter skupno izgrajevali sebe in svoje vloge. Posebno koristne in nujno potrebne bi bile vaje, kjer bi se zbrali vsi igralci, ne glede na to, kakšno vlogo ima posameznik, kajti le tako bo tudi možno zlasti pri mlajših in novejših igralcih vzbuditi čut za skupno delo, za skupno izvedbo. Tukaj naj bi nikakor ne obvladovala mnenja: „... bo že znal, saj je star igralec“, ali „Moja vloga ni tako važna, da bi moral biti na vaji“, ali pa celo izgovor, da nima časa. Nasprotno, tukaj se mora sleherni zavedati velike odgovornosti, kajti morebiten neuspeh ne bi bil le neuspeh dotičnega posameznika ali le neuspeh igralske skupine, marveč bi pomenil hud udarec za vse Šentjakobčane in z njimi za vse koroške Slovence.

Ako se bodo vsi igralci tega v polni meri zavedali, bo uspeh gotovo razveseljiv in bo Ljubljana — središče slovenske kulture — lahko zadovoljna z gostovanjem iz zamejstva.

Celovec

Občni zbor svoje organizacije so imeli slovenski izseljenci prejšnji teden. Po običnem zboru pa so se mnogi bivši izseljenci podali na okrepčilo v gostilno „Obir“, kjer obe Mari, mati in hčerka, razumeta postreči gostom v polno zadovoljstvo. Mogel si prisluhniti, kako so izseljenci živahno razpravljali o poteku svojega zborovanja in enodušno obsojali nakane neklih zaplotnikov, ki bi radi mešali in v kalnem ribarili. Ker so se po daljšem času spet znašli na običnem zboru znanci prestanga ponižanja in razžaljenja v taboriščih, so obujali spomine iz preteklih težkih dni. In končno, saj jim je slovenska pesem bodrila v taboriščih voljo do življenja, dajala tolažbo in dvigala moralo, so stari znanci dvignili sredi gostilniški sobe ono, ki govori o domovini, cilju in hrepenenju vseh nasilno razmetanih in mrzlo tujcev. Z ubranimi glasovi so zapeli „Domovina mili kraj...“ in kako so peli korenine Kompoš, Waldhauser, oče Prušnik, Lapuš, Lajčaher in še Šronce iz Rinkla je krepko pomagal. Ko nato pa so še dvignili „Je pa krajčič poslava...“ Vse goste so navdušili, vsi so ploskali in namah se je razvila spontana in neprisiljena družabnost.

2. maja šole prost dan

Ministrstvo za prosveto je v odloku na deželne šolske svete in direktorje zveznih vzgojnih zavodov, tehničnih in obrtnih centralnih učnih zavodov, vključno centralnih učnih zavodov za ženske poklice, odredilo, da bo dne 2. maja, v soboto po državnem prazniku, za vse srednje in enako veljavne šole pouka prost dan. Deželni šolski sveti so sprejeli navodilo, da enako odredijo tudi za ostale šole.

Nepozabna doživetja izletnikov

II. skupine naročnikov Slovenskega vestnika

Kakor so izletniki I. skupine naročnikov Slovenskega vestnika navdušeni pripovedovali o lepih dnevih, ki so jih preživeli na izletu, tako so se vrnili tudi izletniki II. skupine polni nepozabnih vtisov in lepih doživetij. Z besedami niti ne morejo opisati s kakšnimi občutki so uživali krasote lepe jugoslovanske domovine.

Organizacija izleta je bila brezhibna. Ko so se izletniki, skupno 54 iz vseh predelov Slovenske Koroške, pripeljali dne 14. aprila zvečer na Jesenice, jih je tam že čakal zastopnik „Putnika“, Peter, ki jih je spremljal vso pot in z vso ljubeznivostjo in predanostjo skrbel za vse potrebno. Vsi izletniki so mu za njegovo prizadevanje prav iskreno hvaležni.

V Ljubljani so se po večerji vsi kmalu podali spat, ker drugo jutro je bilo treba zgodaj na noge. Peljali so se proti Opatiji. Nekoliko je v soboto zjutraj deževalo, toda preden so preko preleste pokrajine dospeli do Opatije, se je na vali lepoto znanega letovišča, vsega v cvetju, veliko veselje vseh nebo zjasnilo. Vsi so občudovali morje, morje ... Večina izletnikov je šele prvič v življenju videla morje in oči se kar niso mogle odtrgati od čarobnega razgleda. Na Reki so si izletniki ogledali še ladjedelnice in mnoge druge zanimivosti.

Nadalje je izletnike vodila pot v Postojno, kjer so si ogledali divne krasote in prirodne zanimivosti svetovno znane jame, ki privabi leto za leto na stotisoče izletnikov in napravi na vse nepopisno mogočne vtise. Dve uri so se izletniki zadržali v jami in oči se niso mogle nasitiiti vedno novih zanimivosti in naravnih čud. Za vse je bil obisk Postojnske jame edinstveno nepozabno doživetje.

Le prekmalu je minul čas in vrnili so se na zaj v prestolico Slovenije, v Ljubljano. V Ljubljani je bil na sporedu še obisk opere, toda predstave so bile zaradi smrti narodnega heroja, Borisa Kidriča, zaradi žalovanja vsega slovenskega ljudstva in vseh jugoslovanskih narodov, odpovedane. Izletniki so izkoristili čas, da so si ogledali Ljubljano in obiskali svoje znance in sorodnike.

Kar težko so se izletniki v ponedeljek ločili od Ljubljane in Jugoslavije, kjer so v teh dneh doživeli toliko lepega. Spomini na ta uspehi izlet pa bodo vsem ostali v trajnem lepem spominu. Vsi udeleženci izražajo iskreno zahvalo uredništvu Slovenskega vestnika, ki jim je posredovalo in omogočilo tako izreden užitek.

ZA GOSPODINJO IN DOM

Koristnost limone v gospodinjstvu

Marsikdo misli, da je uporaba limone več ali manj razvada in razkošje, ker ne pozna koristnega in vsestranskega blagodejnega učinka tega dragocenega sadu.

Največja odlika limone je, da vsebuje izmed vsega sadja in zelenjave največ vitamina C. Veliko pomanjkanje tega vitamina v našem organizmu povzroča znatno težko obolenje skorbut, manjše pomanjkanje pa utrujenost, glavobole, zaspanost, manjšo sposobnost za delo, razne krvavitve itd. Zlasti občutno je to pomanjkanje v zimskih in zgodnjih spomladanskih mesecih, ko uživamo malo presne zelenjave in sadja. Zelo malo količina presnega limonovega soka nam hitro nadomesti manjkajoči vitamin.

Vitamin C je zelo občutljiv za vročino, zato ga pri nepravilnem kuhanju hitro uničimo. Uničuje ga tudi zrak, ker se spaja z zračnim kisikom in razpada. Limona pa ima to prednost, da je vitamin C v njej bolj obstojen, ker ga ohranjajo njene sestavine.

Poglejmo, kje lahko limono uporabljamo.

Nekateri uživajo limono kot pomarančo, drugim pa je prekiša in si jo posladkajo. Z vodo razredčen in oslajen limonov sok — limonada — prija vsakomur, tudi težkim bolnikom. Ta pijača zelo osvežuje organizem in pomirja živce.

S toplo limonado zdravimo prehlad, z vodo razredčen sok razkužuje usta in grlo. Grgranje z njim ugodno vpliva pri vnetju mandeljnov, dalje pospešuje potenje in preganja katarje. Sok vpliva blagodejno tudi na bolnike z žolčnimi in ledvičnimi kamni ter pri revmatičnih bolečinah v sklepih. Krepi meso dlesen, če jih redno masiramo in s tem utrjujemo hkrati tudi zobovje. To naj poskusijo predvsem tisti, ki jim dlesni rade krvave in imajo slabo zobovje.

Kozarec dobro osladkane in močne limonade pred spanjem je zelo dobro sredstvo proti nespečnosti.

Kuhanemu sadju, kompotu ali čežani dodamo malo limonovega soka in tako nadomestimo vitamine, ki smo jih s kuho uničili.

Nekateri otroci zelo neradi in težko uživajo ribje olje. Žličica limonovega soka spravi iz ust zoprnost maščobe in duha, želodčku pa pomaga pri prebavi.

Črna kava s precejšnjo količino limonovega soka je pri pijanosti izvrstno sredstvo za iztrežnjevanje.

Limona ni koristna samo za naše notranje organe, ampak tudi za zunanje ter jo z velikim uspehom uporabljamo v kozmetiki.

Če pa se nam na obrazu bere utrujenost od dnevnega dela, vzamemo svežo krpico, jo namočimo v razredčen sok in napol ožeto rahlo polagamo na obraz, kot bi ga masirale. Gube se zgladijo, koža se napne in utrujenosti ni videti. Poznamo tudi preprosto domačo kremo, ki bo rodila lepe uspehe. V žličko svežega mleka kanemo nekaj kapljic limonovega soka, da se mleko zasiri. S tem namažemo, preden gremo spat obraz, vrat in roke. Od te „kreme“ postane koža voljna in brez gub, toda namažati smemo le kožo, ki smo jo prej temeljito izčistile vse nesnage, ki se je na njej nabrala čez dan.

Zadnji vodi pri umivanju las primešamo sok, kar napravi lase svetle in voljne. Če pustimo na temne lase vplivati nerazredčen limonov sok, posvetle še bolj, ker kislina lase nekoliko razbarva.

Na kožo vplivajo ugodno tudi limonovi olupki, ki vsebujejo prijetno dišeče olje. Olupke sesekljamo, zavežemo v vrečico in jo potopimo v vodo, v kateri se nameravamo umivati ali kopati, da se olje izluži.

Pri gospodinskem delu, zlasti pri pomivanju, zelo trpi koža na rokah. Po delu jih umijemo s toplo vodo in milom, obrišemo in dobro zdrgnimo z limono. Tako odstranimo neprijeten vonj po jedeh in pomijah, odstranimo vso nesnago s kožnih por in jim pomagamo, da se spet skrčijo, kajti pri pomivanju v vroči vodi so se čezmerno razširile.

Sok in lupino limone uporabljamo tudi pri kuhanju. S sokom okisamo solato, kar je važno zlasti za bolnike, ki jim je kis prepovedan, dodajmo ga raznim juhám in mesnim omakám. Vlečeno testo (za zavitke) se lepše vleče, če mu pridemo žlico soka, kvašeno bolj vzhaja in je rahlejšje. S sokom izboljšamo okus raznim čajem in jih obenem obogatimo z vitamini. Lupino pridemo kot začimbo mnogim slaščicám, juhám, mesnim omakám in pečenkam.

Z limono tudi okrasimo razna jedila; v ta namen jo razrežemo na obročke ali na kakšne druge oblike. Poleg tega pomaga limona s svojo kislino želodcu pri prebavi.

Ostanke ožetih, obranih ali olupljenih limon uporabimo v kuhinji kot čistilno sredstvo. Vržemo jih v vodo za pomivanje in porcelan se nam bo lepše svetil, s črne posode bomo lažje odstranili saje in maščobo. Aluminijska posoda bo kot nova, če jo odrgnemo z limono.

Rjaste madeže odstranimo iz tkanin z vročim limonovim sokom, madeže od črnega vina, borovnic in črnila pa z mrzlim. Nalupljena jabolka in drugo sadje, ki ga pripravljamo za konzerviranje, ne potemni, če ga pokapamo z limono. Pri lupljenju sadja in krompirja nam roke poteme; ubelimo jih, če jih odrgnemo z ostanke limone.

Meso in manj trpežne salame lahko očistimo od bakterij in mrčesa, če jih namažemo z limono.

Toda limon ni vedno dobiti in v nekaterih mesecih so tudi dosti dražje, zato jih želimo ohraniti čim dalj sveže. Shraniti pa jih moramo tako, da ne izgube na svoji vrednosti. Prerezana limona, povezana v kozarec, v katerem je nekoliko kisa, ali zavita v celofan, se dolgo ohrani, ker ne more do nje zrak. Cele limone potopimo v mrzlo vodo, ki jo vsak dan menjamo. Tako se nam ohranijo precej časa zdrave in sočne. Kar pa hranimo limone na suhem, morajo biti posamezni plodovi zaviti v papir, da omejimo izhlapevanje. Če se nam pa le zgodi, da se lupina nagubani, jih za nekaj ur položimo v toplo vodo, kjer naj ostanejo v neizpremenjeni temperaturi. Uporabljati jih smemo šele ohlajene. Preden limono iztisnemo, jo krepko povaljamo z roko po mizi, da se bo izločilo iz nje čim več soka.

Dvodelne obleke bodo tudi v letošnji pomladi in poletju zavzemale prednost v ženski garderobi. Levo: Temnomodra volnena obleka z belimi okraski in enako jopco, katere posebno karrirano podlogo iz tafta daje modelu izvirno noto. — Desno: Dvodelna obleka iz še vedno priljubljenega šantunga, prav tako z belim okraskom. Oba osnutka izvirata iz Modne hiše Farnhammer. (AND)

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Kako skrbimo za zdravje svojega telesa

Pravila osebne higiene so preprosta stvar. Ponavljajo namreč vse to, kar mora vsak posameznik vedeti o čistoči svojega lastnega telesa in o svojem osebnem zdravem življenju.

Potrebno je, da se umivamo vsako jutro s hladno, tekočo vodo do pasu z uporabo mila. S takšnim umivanjem si tudi utrjujemo telo. Če pa nimamo na razpolago tekoče vode, odlijemo vodo, v kateri smo si najprej umili roke, iz posode in šele nato se v sveži vodi umijemo do pasu. Umivanje z vodo, v kateri se je pred nami že kdo drug umival, ni zdrav! Za umivanje imejmo posebno posodo, ki je po možnosti ne uporabljamo v druge namene (na pr. za pranje perila, ribanje poda itd.), ali pa jo moramo pred umivanjem vsaj dobro osnažiti. Po umivanju si odrgnemo kožo s snažno brisačo.

Po pravilu naj bi imel vsakdo svojo brisačo. Kjer je to mogoče, naj jo tudi vsakdo ima, kajti z brisačo se lahko prenašajo najrazličnejše, predvsem očne bolezni. Največ pa smeta uporabljati isto brisačo dva, vsak na svojem koncu seveda.

Pri nas ljudje premalo pazijo na zobe. Razpadlo gnilo zobovje ne kazi samo lica, temveč je tudi izvor mnogih nevarnih bolezni. Mnogi si ne čistijo zob; če pa si jih že umivajo, delajo to napačno. Nega zob je važno poglavje osebne higiene, treba jo je le pametno izpolnjevati. Zobe si moramo umivati po vsaki jedi, gotovo pa vsaj zvečer pred spanjem. Pri čiščenju zob ni najvažnejša zobna krema. Potrebno pa je, da ima vsak svojo lastno zobno krtačko, ki naj bo primerno (srednje) trda. Zobe čistimo tako, da odstranimo iz vseh kotičkov in medsebojnih prostorov vse ostanke hrane, drgnemo torej s krtačko najprej v navpični smeri. Po uporabi krtačko dobro speremo, jo potresemo z dobro soljo, ki jo razkuži in utrdi ščetine, in jo spravimo na zračen prostor, varen pred prahom in

umazanijo. Potrebno je splakovanje ustne in žrelne votline. Vsako leto si dajmo vsaj enkrat pregledati zobovje in popraviti, kar je potrebno. Važno je tudi odstranjevanje zobnega kamna.

Vsak večer pred spanjem je priporočljivo umiti si s toplo vodo celo telo z uporabo mila. Zato ni treba imeti posebne kopalnice, kajti umijemo se lahko s krpo, ki jo namaknemo v umivalnik s toplo vodo; predvsem pa si moramo umiti zvečer noge, poleti vsak večer!

Če je le mogoče, naj se vsakdo enkrat tedensko okoplje. Pri kopanju je važno dobro zdrgniti celo telo z namiljeno krpo ali krtačo, da odstranimo s kože vse izločke telesa in nesnago, ki se je med tednom nabrala na njej.

Lasišče večkrat dobro izčesimo in tudi operimo. Redno britje odnosno negovanje brade sodi med pravila osebne higiene.

Pred vsako jedjo si umijemo roke! Posebno naj bo vedno snažno zanohtje, ki je leglo kužnih bacilov. To je druga, zelo važna zapoved osebne higiene, kajti z umazanimi rokami se prenašajo povzročitelji nalezljivih bolezni. Umiti si je treba roke tudi po vsaki uporabi stranišča, kakor tudi po opravljenem delu. Umivanje rok po uporabi stranišča je važno v borbi proti številnim nevarnim boleznim — na primer proti trebušnemu tifusu in griži. Če vemo, da poznamo tudi tako imenovane bacilonosce, ki nosijo v svojem telesu kužne kali te bolezni in ki jih tudi izločajo, čeprav sami navadno ne obolijo, potem nam bo razumljiva važnost te zahteve. Izpolnjevati jo mora vsak, kajti prenašanje takih bolezni naprej se lahko vrši potem po najbolj različnih potih, mnogokrat prav z rokovanjem.

Tedensko enkrat se mora človek preobleči v sveže perilo. Nogavice menjajmo večkrat — po potrebi, posebno poleti! Za spanje oblecimo po možnosti drugo perilo! Pazimo na snago perila

Jedilnik za otročička

Prehrana majhnega otroka je podobna prehrani odraslih. Potrebna mu je že, kot odraslim, mešana hrana. Jedilnik zanj je sestavljen približno tako-le:

Zjutraj mleko s sladkorjem in črnim kruhom.

Ob desetih: Črn kruh, namazan bodisi z maslom, mastjo, marmelado ali pa sadje ali surovo zelenjavo (redkvico, paradižnik, nepekočo papriko itd.).

Opoldne: Gosta juha, včasih košček mesa in testenine ali sadje.

Popoldne: Kakor zjutraj.

Zvečer: Mlečen zdrob ali žgance ali jajce ali kaj podobnega. Žganci so zelo zdrava jed, samo paziti je treba, da je koruzna ali ajdova moka sveža in nesnetljiva, ker taka lahko povzroči težka obolenja.

Ne dajaj otroku alkoholnih pijač, ker so za zdravje skrajno škodljive!

Kako ohranimo suho meso do poletja?

V suhem mesu se zarede v neprimerni shrambi in pri napačnem hranjenju kaj radi črvi, ličinke raznih muh, ki odlagajo svojo zalego na mesnino. Če nateremo kose suhega mesa s kisom, ne odlagajo muhe nanj zalege. Še bolje je, če ovijemo mesne kose s kako tkanino ali potisnemo meso v dobre papirnate vreče, ki jih zavežemo in obesimo. Najbolje pa suho meso ohranimo, zlasti proti poletju, če ga zagrebemo v lesni pepel v kaki peči.

Praktični nasveti

Madeže od vode v vazah in v posodah, ki jih rabimo izključno za vodo, odstranimo, če vlijemo vanje nekoliko kisa in vode.

Kavine gošče ne smeš metati proč, ker je dobro čistilo za posodo iz stekla. Nalij v posodo kavno goščo, ki si ji pridala malo vode in kisa, in posodo pošteno pretresi.

Ce vam obtiči kost v grlu, pogoltnite surovo jajce.

Blatnih madežev v obleki ne smemo nikoli krtačiti, dokler se niso popolnoma posušili. Tedaj šele jih rahlo zmanemo in skrtamo.

Mokrega dežnika ne odpiraj popolnoma, ampak polzaprtga povezni na tla ali ga obesi, da se posuši. V omari naj dežnik visi; če je svilen, ga ne hrani trdo zvitega, ker se sicer po robovih hitro strga.

Predale omar, ki se težko odpirajo, namaži ob straneh z milom ali smukcem (federvajs).

in obleke! Važno je, da je perilo dobro oprano in zlikano z vročim likalnikom. Vročina namreč najbolj zanesljivo uničuje različne kužne kali, seveda mora biti primerno visoka in delovati mora dovolj časa. Obleko je treba zračiti, okrtati in otrestiti prah po delu.

Ne pljuj po tleh! Zelo važno načelo osebne higiene! Ne samo, da je pljuvanje po tleh neollikano, tudi nevarno je za zdravje družbe. S pljункom namreč izločamo tudi različne kužne kali, ki lahko pri drugem, če pridejo v njegovo telo, povzročijo bolezen. Pljunek se namreč posuši, razpade v prah in se dvigne z najlažjim vetrom v zrak, od koder je pot v človekovo telo zelo enostavna. Prav tako ne smeš kašljati ali kihati, ne da bi si pri tem zakril usta z žepnim robcem ali hrbtom leve roke. S kašljem in kihanjem namreč prav tako izločamo iz telesa razne kužne kali in jih širimo v drobnih, očesu nevidnih kapljicah v zrak tudi dva metra od sebe.

Močno je med nami še domača grda navada, da namreč mečemo najrazličnejše odpadke kar po ulicah in cestah. To je lahko v mnogih primerih zelo nevarno za življenje drugega, pa tudi v nasprotju z dolžnostjo vsakega, da moramo namreč vsi skrbeti za čistočo cest, ulic, javnih prostorov itd.

Stranišče zapusti takšno, kakršnega želiš sam najti! Skrbno pazi na snago in zahtevaj od vsakogar, da se prav tako ravna po navodilih snage!

Obleka, ki jo nosiš, naj bo čista in predvsem udobna! Prav tako obuvaj! Teža obleke naj bo obešena na ramah in ne na pasu, kakor je to pogosto navada. Obleka ne sme nikjer stiskati telesa, ker bi ovirala krvni obtok in škodovala zdravju. Poleti naj bo po možnosti svetla in lahka, pozimi pa temna in topla.

Ob grobu naprednega gospodarja Matevža Šlemica

Zrušila se je skala, da je zbobnelo v vsej dolini, da je zaplakal ves Srednji Rož. In na Tvoji zadnji poti so Te spremljali, dragi nepozabni tovariš, globoko sklonjenih glav in globoko potrti ne samo Tvoji sosede in sovaščani, ampak tudi najuglednejši gospodarji iz vseh rožanskih vasi od Bistrice v Rožu, preko Tvoje drage, rodne vasi, Resnice pri Borovljah, do Zdovelj in do rožanske Šmarjete.

„Bil si dober, zvest in pri vseh priljubljen — — —“, je ugotovil predsednik Slovenske prosvetne zveze, dr. Franci Zwitter, ki se je v imenu te in v imenu Slovenske kmečke zveze poslavljaj od Tebe. To je poudarjal domači župnik Brandstätter in to je ponovil in razčlenil tudi zastopnik krajevne Požarne brambce.

„Pri vseh priljubljen, dober in zvest!

Kje najdemo, tovariš, še Tebi enakega?“

Poznal sem Te v kratki dobi najinega sodelovanja samo iz narodne in gospodarske plati in to soglasno ugotovitev na Tvojem, vse prera-nem grobu sem zamogel vedno najti tudi znova potrjeno, kadar koli smo prišli v Tvojo ljubljeno domačo vas, da se pomenimo o izboljšanju našega težkega gospodarskega položaja. Nikdar nisi manjkal na naših sestankih, vselej si nam dal iz Tvojih bogatih izkušenj, izkušenj naprednega gospodarja, stotero pobud za gospodarski dvig našega zapostavljenejšega ljudstva.

Zelo, zelo Te bomo pogrešali, dragi tovariš! In trgalo se je tudi meni srce, ko je kapelški pevovodja, Tvoj najbližji sosed, sotrp in tovariš, pred Tvojo domačo ljubljeno hišo s svojim obnovljenim pevskim zborom intoniral žalostin-ko „Vigred se povrne — — —“ in ko sem moral ugotavljati, da usta pevovodja sicer vodijo pe-sem, da se pa iz njegovih rosnih oči nenehoma trgajo potoki solz. In razumel sem tedaj, zakaj te sosed — pevec ni mogel spremljati na Tvoji zadnji poti s pesmijo. Pregloboka je bila žalost v njegovem srcu.

Da, bil si zvest, dragi tovariš, zvest sosesčini, zvest družini, zvest svojemu narodu in zvest svoji domači zemlji.

Na Tvoji zadnji, tako trpko mi poti, sem šele tudi prav spoznal, da nisi bil velik in izredno globok samo kot kmetijski gospodar, ampak da si se nepozabno in z vso vnemo uveljavil v vseh ostalih občestvenih organizacijah, kot odbor-nik Hranilnice in posojilnice v Borovljah in posojilnice v Borovljah in predvsem tudi v slo-venski prosveti, kot predsednik domačega pro-svetnega društva, v domačih igralskih priredit-vah, posebno v bližnjem Narodnem domu v Podljudelju.

Edina naša uteha je sedaj, dragi tovariš, da bo tudi mladi rod, ki si ga tako vzgledno in skrbno vzgojil, nadaljeval Tvoje narodno in go-spodarsko poslanstvo in da Ti bo s tem posta-vil večeren spomenik v ljudstvu, kakor boš Ti, dragi nepozabni naš tovariš, živel večno in ne-pozabno tudi v naših srcih.

„Vigred se vrača, tovariš“, sem Ti zagotav-ljal še pred tremi tedni, ko si ležal z velikimi bolečinami sicer že priklenjen na bolniško po-stelj, a vendar duhovno enako vder, in nekako goreč in vnet za gospodarsko stvar kakor zmi-rom, „pripeljali smo Ti razne vrste semena, da jih preizkusiš in ugotoviš, katere sorte žit v Tvoji vasi najbolj uspevajo“. In pozabila sva

tedaj na bolečine, ki so bičale Tvoje izmučeno telo in v duhu sva obiskala vse Štamcove rodo-vitne njive, ki ležijo krog in okrog vasi in na ka-terih je lani Slovenska kmečka zveza vzela zemljo in jo preizkusila v pogledu na njene hra-nilne snovi. Zaustavila sva se tudi na Tvojih sočnozelenih umetnih travnikih, iz katerih, si znal, kakor malokdo, pridobiti vedno zadosti krepke krme za Tvojo odbrano plemensko živi-no. In dalje sva se ustavila še pri oni njivi, s ka-tere si pridelal lani kljub suši na podlagi stro-kovnih navodil, ki si jih povzel, kakor si sam zagotavljal, iz „Obvestil naprednih gospodar-jev“ več kot 400 met. stotov krompirja iz hek-tarja. In končno si me peljal še v Tvojo strojno uto, kjer si mi s posebnim ognjem v očeh raz-kazal najnovejše, tako zelo praktično gospodar-sko orodje. Za zaključek pa vrževa še bežen po-gled v docela novozgrajene hleve, ki si jih po-stavil tudi šele v lanskem letu in na katere si bil posebno ponosen. —

Bil sem trdno prepričan, tovariš, da se skoraj dvigneš s Tvoje bolniške postelje in da boš zopet skoraj nadaljeval svoje, za vso okolico tako vzgledno gospodarsko delo. Toliko huje, toliko bridkeje me je zato zadela nenadna vest, tovariš, da si šel vedno od nas, da Te ni več med nami — — —

Tvoj neutešljivi, iskreni tovariš.

O avstrijskem dnevnem tisku

Avstrijski dnevni tisk je dosegel junija 1947 najvišjo stopnjo naklade kljub velikim povoj-nim težavam glede preskrbe papirja. Naklada dnevnega časopisa je znašala 2.719.000. Na-klada avstrijskih dnevnikov je od konca vojne do junija 1947 nenehoma naraščala. Danes se nahaja v Avstriji 35 dnevnikov, med temi 11 na

Dunaju. Devet dnevnikov zagotavlja, da niso vezani na nobeno politično stranko. Dva dnev-nika izdajajo zasedbene oblasti.

Do konca lanskega leta pa je naklada avstrij-skih dnevnikov padla skoraj na polovico, nam-reč na 1.428.000 izvodov ter od junija 1947 stalno pada. Povprečno je naklada padla za 45 odstotkov, pri dunajskih dnevnikih samih za 31 odstotkov. Leta 1947 je znašala celotna po-raba rotacijskega papirja nad 27.000 ton. Od tega je odpadlo na Dunaj 85 odstotkov, med-tem ko odpade danes samo pičlih 60 odstotkov. To pomeni, da se je lokalni tisk močno razširil. Poraba rotacijskega papirja je po vojni narašča-la, kar je pripisati povečanju obsega avstrijskih dnevnikov. Povprečni tedenski obseg je nara-stel od 24 strani v letu 1947 na 56 strani v pre-tteklem letu. Strokovnjaki računajo, da je vi-šek padanja naklade dnevnikov dosežen in da bo naklada pričela polagoma spet naraščati.

Nacisti še vedno rovarijo

V ponedeljek zjutraj so v Grazu na mnogih mestih našli raztrošene letake s kljukastim križem in napisom, ki poziva: „Nemci, spomni-te se Hitlerjevega rojstnega dne, 20. aprila 1889. Borite se z nami za novo veliko Nemčijo!“ Podpisani pa je neki „Freikorps Alpenland.“

Graška policija, ki je uvedla preiskavo, da bi našla krivce tega nacističnega incidenta, zatrju-je, da ji o obstoju neke formacije pod naslo-vom „Freikorps Alpenland“ ni nič znanega.

Kaj pomeni „eksistenčni minimum“?

Eksistenčni minimum je najmanjši dohodek, potreben človeku za vzdrževanje samega sebe in družine. Važen je v teoriji o mezdi. Po Lassalu delavska mezda ne presega nikoli eksistenčnega minimuma, mora pa trajno nuditi delavcu naj-neobhodnejše, da lahko živi. Po Ricardu: Ce-tudi se dvigne dohodek nad eksistenčni mini-mum, bo zaradi konkurence in velikega dviga delavskih sil zopet padel pod pritiskom samih delavcev (železni mezdni zakon). Višina mezde se ne oddaljuje od eksistenčnega minimuma; če pade pod eksistenčni minimum, se število delavcev manjša, če se dvigne, se število delav-cev večja, ponudba delavske sile naraste in mezda prične padati, dokler ne doseže minima-dohodka, ki je potreben za obstanek de-lavca.

ANEKDOTE

Češki pisatelj in dramatik Karel Čapek je bil pred drugo svetovno vojno nekoč tudi na zasedanju starega Društva narodov v Ženevi in se je posebno zanimal za delo pri ohranitvi miru! Ko so novinarji zvedeli za njegovo prisotnost, so ga vprašali, kaj misli o poteku pogajanj za ohranitev miru in o razorožitvi.

Čapek jim je z zelo resnim obrazom dejal: — Obveščen sem z najkompetentnejše strani, lahko rečem iz absolutno verodostojnih virov, da bi, če bi uspelo, bilo vse dobro.

Shaw in šofer

Bernard Shaw se je nekoč peljal z avtom po zelo slabi cesti. S šoferjem je navezal po-govor o novem delu, ki ga je nameraval na-pisati. Bil je tako zatopljen v svoje pripovedo-vanje, da je skoraj pozabil na šofiranje. Cesta je bila čedalje slabša, ovinki čedalje hujši. Na nekem ovinku je moral šofer hitro prijeti za vo-lan, da je preprečil nesrečo. Presenečeni Shaw je vzkliknil:

„Kaj pa delate?“

„Oprostite“, je odgovoril šofer, „saj ne mo-rem dovoliti, da bi umrli preden ste do konca povedali vsebino tega zanimivega gledališkega dela.“

Ni se pravi čas rodila

Neka „gospodična“ petdesetih let je ob me-lanholični prevzetosti potožila Schillerju:

„Prišla sem napačno na ta ljubi svet. Niko-gar ne razumem, niti mene nihče ne razume. Morda bi bilo bolje, če bi se rodila v minulem ali bodočem stoletju.“

„Toda, gospodična, vi pretiravate“, je odvrnil Schiller, „moralo bi se roditi šele pred tridese-timi leti.“

OSNOVE MATEMATIKE

Čeprav je Tischler profesor matematike, se vendar ne znajde v temle računu:

Ali naj se ukvarja s tistimi volivci, ki so mu še ostali, da se mu še ti ne razkrope, ali pa naj spet zbere in združi one, ki so pri teh volitvah odpadli!

In vendar je rešitev tako enostavna: Pusti naj vse skupaj, preden bodo vsi skupaj njega zapustili! (Pavliha)

Elektrifikacija zveznih železnic

Takoj po prvi svetovni vojni se je avstrijska zvezna železnica uprava odločila za elektrifi-kacijo železnic z energijo iz hidrocentral in leta 1924 je imela od skupnih 6000 km elektri-ficiranih 388 km prog. povezanih v celoto, leta 1930 pa že 836 km ali 16,7 % od vseh prog z letnim prihrankom 280.000 ton črnega pre-moga, kar je več kot je bila letna proizvod-nja. Od leta 1930 do 1945 je elektrifikacija iz raznih vzrokov napredovala le počasi, zato pa tem hitreje po zadnji vojni. V začetku leta 1950 je imela Avstrija 1276 km elektri-ficiranih prog. S tem je prihranek črnega premoga narasel na 510.000 ton letno.

Na te proge z mnogo večjim koristnim učinkom, kot je na progah z parno vleko, so preusmerili čimveč tovornega prometa. Elek-trificirane železnice prevažajo 30 % tovrne-ga prometa, vse ostale, ki so petkrat daljše pa 70 %. Električno energijo dobivajo iz

sedem hidroelektrarn, od katerih jih je 5 last železniške uprave. Z intenzivno zamenjavo parne z električno vleko so avstrijske zvezne železnice prišle na šesto mesto med vodeči-mi železnicami na svetu. Od vodne sile, ki znaša 2.900.000 PS, je Avstrija izkoristila, samo 50 % in je torej mogoče, da bodo v bodoče parno vleko popolnoma nadomestili z električno, kar so v Švici že skoraj dogoto-vili.

Večina prog v Avstriji je gorskih z velikimi in dolгими vzponi, na katerih je hitrost vlakov s parno vleko 15—20 km/h, zaradi česar je bila zmogljivost prog zelo majhna. Z elektri-fikacijo so hitrost vlakov povečali na 50 do 60 km in s tem tudi zmogljivost prog. Odkar so dali v promet električno lokomotivo z 20-tonskega osovinskim pritiskom in z maksimal-no hitrostjo 90 km na uro, so vprašanje zmogljivosti prog rešili za dalj časa.

AVGUST ŠENOA

58

Med množico v krčmi je zavzemal prvo mesto Jože Skomin, suh koščec dedec. Soba je nizka in mračna, svetloba slaba, tako da komaj razpoznaš človeka od človeka. Kar se pokaže na pragu mršavo zanikrno človeče, ki drži roke v žepih; po obleki bi člo-vek sodil, da je Hrvat.

„Dober večer, bratje“, pozdravi tujec. „Ali je tukaj Pavle Šterc?“

„Ni ga“, odgovori Skomin, „odšel je v gore. Pa se bo vrnil. Ti si Hrvat, sedi med nas.“ Mo-žiček sede zraven kapetana.

„Hrvat sem, Hrvat“, potrdi neznanec, „ad-vokat Drmačič iz Iljine vojske.“

„Ali je Ilija namenjen k nam?“ vpraša Sko-min.

„Ne vem“, skomizgne z rameni.

„Kako, da ne veš? Povej!“

„Hm! Da, povej!“ pravi s skrivnostnim in po-rogljivim poudarkom Drmačič.

„Počemu pa si potem prišel?“

„Bežim!“

„Kako to? Govori!“

„Nočem. Vi bi me zaklali.“

„Kaj ne poveš! Govori! Ne bo se ti zgodilo nič“, reče kapetan.

„Ali res smem? Prišeješ?“

„Prišejem; govori!“

„Bežim, ker ne bi rad visel. Da, da! Grdo gle-date. Spuntali ste se zoper gospodo? Kajne? Za nas Hrvate?“

„Smo se!“ vzkliknejo Slovenci kot en mož.

„To ste junaki! Kje ste kupili svoje kože, da jih za druge tako poceni prodajate? Jaz je ne bi. Nisem nor. Zato sem zbežal. Meni je zadišalo po mrhovini. In gavranov je vse polno — se pravi, da bodo vešala. V Krškem so že.“

„Kaj je s Krškim?“ dvignejo kmetje glave.

„Vprašajte gavrane. Ti so se dobro gostili. Turn je potolkel in pobesil vse kmete.“

„Pobesil!“ so se mrmraje zdrznili kmetje.

„Lažeš, cigan!“ zgrabi Skomin pisarja za suhe prsi.

„E, pa dobro, zbogom!“ se dvigne Šimen.

„Res je, vseh ni pobesil“, nadaljuje Šimen stoje, „polovico je odnesla Sava.“

„Jeli to res?“

„Res, kakor sem tukaj. Naj ne ugledam ne-bes, če ni resnica. Kaj vse se je tu govorilo! Da nam bodo pomagali Uskoki! Hudiča! Poma-gali so kmetom na oni svet. Ali ste slišali za No-zino?“

„Smo“, odgovori kapetan. „To je poštenjak.“

„Če je on pošten“, se zaroga pisar, potem sem jaz grof. Ha, ha! Pošten človek! Ali je po-šteno, če ti kdo pride, potem pa se zlaže? Ali je pošteno, če ti kdo obljubi, da bo zate snubil,

potem pa piruje s tvojim sovražnikom? Ali je

pošteno, če je Nožina izdal Turnu ves naš na-črt, potem pa ga vodil na Krško, da je tam po-klal ljudstvo ko živino — oh! zjokal bi se, če po-mislim, kako so naši „bratje“ Uskoki vse podavi-li in mesto zažgali.“

„Zažgali?“ prebledi Skomin in se prime za glavo, vtem so kmetje začeli zlovoljno godr-njati.

„V prah in pepel so ga spremenili“, zakriči pisar in oči so se mu zasvetile ko mačku, ki je ujel miško. „Tako se bo zgodilo tudi vam. Po-besili vas bodo in utapljali. Zakaj ne mirujete? Zaupate. Komu? Brežičani in Metličani so sti-nili rep med noge. V Iljino vojsko? V Ilijo, ki sedi v kaši, pa bo s svojimi gladnimi četami na-valil na ta kraj, da požre vse, kar vam je še osta-lo. Dobro. Kje imate pamet?“

„Jezik za zobe, pes!“ zakriči kapetan in gre nad Drmačiča s pestmi. Toda pisar se vrže preko mize ko mačka in se postavi sredi sobe. Dvajset pesti se dvigne nad Skomina, dvajset ust zakriči:

„Pusti ga govoriti! Resnico govori. Govori dalje, Hrvat!“ Vtem so se kmetje, ki so bili pri vratih, tiho in počasi izmuznili iz sobe.

„Ne bom molčal“, se drzno nasmeje Drmačič in upre roke v boka. „Vse vam povem. Koga mislite, čaka Ilija? Koga vaš dragi vojvoda Šterc? Prijatelja, Turčina!“

„Turčina!“ se vzburijo prepadeni kmetje.

„Da. Vaše kapetane je podkupil Turek z zla-atom. Pogan že ropa in pleni za Sotlo, požiga in vlači v sužnost plemiča in kmeta. Ogoljufali so vas. Turčin bo najprej potolkel in slekel do go-

lega gospodo, potem pa se bo spravil nad vas, a Šterc, Ilija in Gubec si bodo napolnili žepe z zlatom, na katerem bo vaša kri. No? Kaj pore-čete na to? Za to nosite svoje glave v torbi, za to prodajate svojo kožo? Turčin bo prišel, a Pla-nina bo to, kar je Konjščina: kamen ne bo ostal na kamnu.“

Ljudje so se razkačili, da bolj ni bilo mogo-če. Skomin je prebledel ko zid in zadrhtel ko šiba; zgrabi vrč in ga zažene proti pisarju, a ta se ogne in črepinje se razlete po podu.

„Izdajalec! Ubijte ga!“

„Ne!“ zagrmje kmetje, „naš je! Za podkupni-no ste nas prodali poganom.“

Vtem se pokaže pri vratih kovač, ki je prispel od Svetega Jurja.

„Za Boga svetega, kaj počenjate, bratje? A, ti si tu? Šimen? Kje je Ilija?“

Pisar je molčal in zapičil oči v kovača, kar se zdrzne, pokaže s prstom na Šterca in zakriči:

„Ta je pravi Antikrist! Pobijte ga!“

„Ubijmo ga, zločince!“ so zatulili kmetje.

„Ali ste znoreli?“ prebledi možak in se za korak umakne.

„K pameti so prišli“, se pisar krototaje roga Pavlu, „primite ga!“

Kakor volkovi so se vrgli kmetje na svojega vodjo. Šterc podere z železno pestjo prvega in drugega, toda pisar se mu zaleti med noge. Ko-vač se zaplete in pade. Besna družba ga obkroži in ga začne vezati z jermeni.

„Tako je treba“, ploskne Šimen. „Tega Tur-ka pa vedite na močni grad Planino h gospodu upravitelju Siebenreicherju. Ta vam bo dal sku-

Alpinske ekspedicije na Himalajo

Vrhove orjaške Himalaje bo poskusilo letos zmagati šest alpinskih odprav.

Nedavno se je odpeljala iz Benetk v Bombay švicarska alpinistična odprava na Himalajo. To odpravo je organiziral in opremil akademski alpinistični klub v Zürichu. Švicarska odprava, ki jo vodi Bernard Lautenburg, šteje 8 članov. Jurišna ekspedicija te odprave šteje štiri člane, ki sodijo med najboljše švicarske alpiniste. Cilj nove ekspedicije je veličasten 7994 m visoki vrh Dolagiri v Nepal, ki ga leta 1950 francoski alpinisti niso dosegli. Z njihovimi izkušnjami pa se bodo okoristili švicarski alpinisti. Njihova naloga pa bo zelo težavna, ker te strani tega himalajskega orjaka z globokimi prepadi in strmimi stenami sploh ne poznajo.

Celih 18 mesecev so švicarski alpinisti pripravljali svojo opremo in so jo že februarja poslali v Indijo. Oprema obsega 16 šotorov, aparat za oksigen, spalne vreče, konzervirano hrano in tehnične potrebščine. Obleka je narejena nalašč za alpiniste, ki hočejo plezati na himalajске vrhove, ki bo nudila dovolj zaščite proti mrazu.

Na orjaku Himalaji obeta biti letos sploh živahno. Angleška ekspedicija bo plezala pod vodstvom polkovnika Hunata na Mount Everest, ameriška na vrh „K-2“, ki velja za najlepšo himalajsko goro, japonski alpinisti na vrh Makalu, Nemci pa na Nanga Parbat. Če angleška odprava ne bo dosegla cilja, bodo Švicarji jeseni znova naskočili Mount Everest.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah:
6.20 Jutranja glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 9.05 Zelnje poslušalcev — 10.15 in 15.00 Solska oddaja — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.10 Kar si želite — 17.10 Popoldanski koncert.
Poročila dnevno ob: 7.00, 8.00, 12.30, 17.00, 20.00 in 22.00.

Petek, 24. april

10.45 Za dom — 11.00 Ljudska glasba — 14.30 Slovenska poročila in objave. Mogoče vas zanima... — 16.30 Vsi otroci poslušajte! — 18.45 Kmečka oddaja — 19.15 „Zgrabi srečo!“ — 20.15 Bilanca mnenj.

Sobota, 25. april

8.45 15 minut za našega malega poslušalca. Kar športnika zanima — 11.00 Veder dopoldne — 15.15 Kulturno zrcalo tedna — 15.30 Vreda oddaja — 16.15 Filmski magazin — 18.00 Pogled v svet — 20.15 „Končna postaja Zürich“.

Nedelja, 26. april

7.15 Sonce čez hribeček gre, pesmi v nebo done... — 8.10 Kmečka oddaja — 10.00 Maša — 11.15 Lepe melodije — 14.45 Pozdrav za mesto in deželo — 18.00 Novi avstrijski šlagerji in plesna glasba — 20.15 Športna poročila — 21.15 Godba na pihala.

Ponedeljek, 27. april

10.45 Veder dopoldne — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 13.45 Glas mladine — 14.30 Slovenska poročila in objave. Teden in mi. Slovenske narodne poje Rezika Koritnik — 20.15 Cita Raoul Aslan.

Torek, 28. april

11.00 Solska oddaja — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 14.30 Slovenska poročila in objave. Hodil po zemlji sem naši... — 15.30 Za družino in dom — 18.30 Pomlad v slovenski pesmi — 19.15 Velika šansa — 20.15 Vreda oddaja — 21.00 Zelnje, ki jih radi izpolnimo.

Sreda, 29. april

10.45 Iz ženskega sveta — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 14.30 Slovenska poročila in objave. Za ženo in dom — 20.15 „Mi se peljemo s potovalnim uradom“.

Četrtek, 30. april

10.45 Nasvet v življenjskih vprašanjih — 11.00 Solska oddaja — 14.30 Slovenska poročila in objave. Okrog ženitovanja — 16.00 Iz novih knjig — 18.30 Za mladino: Pogled v naše delo. Sodelujejo učenci učiteljskega v Celovcu — 20.15 Plesna glasba.

Petek, 1. maj

7.15 S pesmijo v maj — 10.15 Narodne pesmi — 14.00 Slušna igra — 19.15 „Zgrabi srečo!“ — 20.15 Športna poročila — 20.20 Igra Deutschermeisterkapela — 20.50 Kriminalna uganka.

Sobota, 2. maj

8.45 Slovenska oddaja — 9.05 Pestre melodije — 10.45 Veder dopoldne — 14.30 Zelnje si kaj! — 15.15 Kulturno zrcalo tedna — 15.30 „Iz vseh dolin zveš“ — 16.15 Filmska revija — 20.20 Mednarodni šlager-ekspres — 21.20 „Poj in smeji se z nami!“

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah:
5.30 Dobro jutro dragi poslušalci! — 7.00 Radijski koledar in pregled tiska.

Poročila dnevno ob: 5.45, 6.30, 12.30, 15.00, 22.00 — 19.00 Radijski dnevnik.

Petek, 24. april

14.00 Od melodije do melodije — 15.50 Športno predavanje — 17.10 Koroški narodni napevi — 17.30 Urednikova beležnica in pionirska pošta — 20.15 Napevi iz znanih oper — 21.00 Glasbena kultura narodov Jugoslavije.

Sobota, 25. april

12.45 Od melodije do melodije — 13.00 Jezikovni pogovori — 13.50 Kulturni pregled — 15.15 Zabavni zvoki — 20.00 Pester sobotni večer — 21.00 Glasbena kultura narodov Jugoslavije.

Nedelja, 26. april

O športu in športnikih — 9.00 Literarno glasbena oddaja — 11.00 Od pravljice do pravljice — 12.15 Slovenske narodne pesmi — 12.45 Hammond orgle vam igrajo — 13.00 Za naše kmetovalce — 13.10 Zelnje ste — poslušajte! — 17.00 Radijska igra — 19.10 Zabavna glasba — 20.00 Prijeto zabavo — 21.00 Glasbena kultura narodov Jugoslavije.

Ponedeljek, 27. april

12.45 Slovenske narodne pesmi — 13.40 Malo od včeraj in malo od danes — 17.10 Igra Orkester Radia Ljubljana — 18.30 Jezikovni pogovori — 21.00 Glasbena kultura narodov Jugoslavije.

Torek, 28. april

12.00 Slovenske narodne pesmi — 12.45 Med glasbenim sporedom kulturni drobiž — 18.00 Narodne pesmi — 18.30 Kulturni pregled — 20.00 Odlomki iz oper — 20.45 Radijska univerza.

Sreda, 29. april

13.00 Z obiskov pri pionirjih — 14.30 Igra zabavnih orkester Radia Ljubljana — 15.15 Polka je ukazano... — 17.30 Solska ura — 20.20 Igra orkester George Nelachrino in Andre Kostelanots — 20.30 Radijska igra.

Četrtek, 30. april

13.00 Odgovarjamo na vprašanje pionirjev — 15.15 Od melodije do melodije — 16.00 Oddaja za žene — 17.50 Partizanski spomini — 18.20 Novosti iz literature — 20.10 Slavnostni koncert v počastitev praznika dela 1. maja.

Petek, 1. maj

5.30 Partizanske pesmi — 8.30 Pionirji pojo — 10.15 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 16.20 Prvi maj v zgodovini delavskega gibanja — 20.40 Zabavna in plesna glasba.

Sobota, 2. maj

8.00 O športu in športnikih — 9.00 Literarno-glasbena oddaja — 11.30 Pester spored narodne glasbe — 12.45 Zelnje ste — poslušajte! — 20.00 Vesel sobotni večer — 21.00 Za ples in razvedrilo.

Tako bomo potovali v Mežico

Za vse, ki so se že prijavi ali se bodo najkasneje do nedelje, dne 26. t. m. še prijavili za udeležbo na „Prvem koroškem partizanskem srečanju“ dne 3. maja v Mežici, objavljamo zveze vlakov in avtobusov, ki pridejo ta dan v pošte v za prevoz tja in nazaj.

Za vožnjo v Mežico:

Odhod vlaka iz Celovca ob 5.55
iz Sinče vesi ob 6.34
iz Železne Kaple ob 5.05
prihod vlaka v Pliberk ob 6.52.

Za povratek iz Mežice:

Odhod vlaka iz Pliberka ob 18.30
prihod vlaka v Sinčo ves ob 18.47
v Železno Kaplo ob 20.15
v Celovec ob 19.35.

S tema vlakoma se peljejo vsi udeleženci iz Celovca, celovške okolice in drugih krajev zapadno od Celovca ter krajev ob progi, ki nimajo pripravljenih posebnih avtobusov ali drugih prevoznih možnosti. Vsak naj si na odhodni postaji kupi povratno vozovnico (Retourkarte) do Pliberka, kjer vsi izstopijo. Od kolodvora v Pliberku do meje bo na razpolago avtobus, prav tako od meje do Mežice in nazaj do Pliberka.

Udeleženci iz St. Jakoba in St. Janža v R. se pripeljejo z jutranjim vlakom v Celovec, kjer prestopijo ob 7.30 pred kolodvorom v posebni avtobus.

Iz Brnce vozi posebni avtobus ob 4. uri zjutraj in vzame s seboj tudi udeležence iz Skofič.

Udeleženci iz Borovelj in Sel imajo svoj avtobus.

Udeleženci iz Podjune naj se pravočasno pridružijo skupinam iz ostale Koroške tudi v Pliberku, da bodo skupno prekoračili mejo.

Zveza koroških partizanov.

V poletnem voznem redu bodo razširili avtobusni promet

Poštno ravnateljstvo namerava v letošnjem poletnem voznem redu zaradi pospeševanja tujkega prometa uvesti več poštne avtobusnih kurzov. Na našem ozemlju pride v poštev linija Celovec — Klopinski jezero in Celovec — Konj (Pyramidenkogel).

V idilično letovišče na Klopinski jezero in nazaj bo vozil poštni avtobus trikrat na dan, namreč iz Celovca ob 8.00, 12.50 in 17.20 uri in iz Klopinja ob 8.45, 12.55 in 18.35 uri. Promet bo preko novega mostu pri Tinjah in bo stala vožnja na obe strani 12.80 šilinga, dočim stane vožnja preko Velikoveca 19 šilingov.

Ravno tako bodo ustregli ljubiteljem svežega zraka in krasnega razgleda na Pyramidenkogel, ki mu po domače pravijo Konj. Da bodo mogli izletniki izkoristiti večerne ure in se po osvežujoči kopeli v Vrbskem jezeru naužiti še razgleda s skoraj 1000 metrov visoko ležečega Konja, bodo vzpostavili avtobusni kurz, ki bo vozil iz Celovca tudi ob 15.00 uri in s Pyramidenkogla ob 19.30 uri. Navedene izpopolnitve avtobusnih voženj bodo izletniki in letoviščarji gotovo z veseljem sprejeli na znanje.

hati dobro večerjo, njemu pa dal postaviti veshala. Besna kopica kmetov je krvavega Šterca obdelovala s pestmi in psokami, vlekla na gosposki grad, a pisar Drmačič je izginil v temno noč.

XXXVII

Zapadno od Sevnice se dvigajo od Save proti severu položni hribečki pod goro, ki jo pokriva vitka smrekova hosta. Pod enim takim hribečkom stoji na štirih kolih šilasto leseno znamenje s surovostanim kipom Marije sedem žalosti. Po jasah je ležala kmečka vojska, a pod starinskim kipom je sedel vodja Ilija Gregorič, opirajoč glavo ob laket, vtem ko se je kmet Gušetič prislanjal na stolp in gledal v zemljo.

„Kje je ta Drmačič?“ nejevoljno spregovori Ilija, „predvčerajšnjim sem ga poslal v Planino, da sporoči Štercu moj prihod, Šterc pa naj mi sporoči, ali je vse pripravljeno. Sonce je že visoko, a Drmačiča še ni.“

„Zakaj nisi poslal mene?“ pravi Gušetič. „Ker precej vzkipiš, ta posel pa zahteva razboritosti in hladnokrvnosti“, odgovori vojvoda. „Pa poštenja“, doda kmet; „ali ti Drmačiču povsem zaupaš? Preveč gorečega se kaže in lakomen je.“

„Verujem“, pravi Ilija. „Kaj ga je privedlo k nam? Maščevanje! Dokler se ne bo Tahiju maščeval, nam bo zvest. A potem — potem ga ne bomo več potrebovali.“

„E dobro“, se nasmehe Gušetič, „ti odgovarjaš, ti si naš vojvoda, toda pazi, da te ne prevara kakor tisti lopov Nožina.“

„Da, Nožina!“ se udari Ilija z dlano na čelo, „dal bi bil zanj desno roko. Sprejel sem ga pod svojo streho in se pobratil z njim, a on, strela naj ga udari, ni Uskokov pridobil, še odvrnil jih je od nas in naše brate izdal Turnu. Kakšna nesreča! Na jugu smo propadli in brez moči, kakor da nam je odsekana desna roka! Kranjci se bodo preplašili, naših je padla polovica, Uskoki so nam na poti, a Jastrebarčanom je pot presekana. Tam preko Save ne bo sreče. Toda če Bog da, bo tu. Od tukaj jo krenemo na štajersko pogorje. Tam nas čaka Šterc s svojo četo. V njem bije srce vsega ljudstva, on je spravil Štajerce na noge. Pavle bo korakal z nami preko Sotle do Stubice, kjer nas čaka Matija. Videl boš, Gušetič, kako bomo dvignili vse kmetstvo od savskih izvirov do turške meje!“

„Kaj sploh tukaj še čakamo?“ vpraša Gušetič. „Čemu izgubljam čas? Kaj bi čakali Drmačiča, ko pa je najbrž po poti zadremal v kakšni krčmi? Saj imamo v svoji vrsti zadosti Štajercev, ki poznajo pot, sicer pa ti jo poznaš že iz prejšnjih časov. Dvignimo se in hajd na Planino! Med gorami so nam krila bolj varna ko tu ob Savi. Nemudoma se dvignimo! Si soglasen, Ilija?“

„Prav imaš“, potrdi vojvoda, „saj itak vemo, da se je spuntala vsa dežela. Pojdi in reci kape-tanoma, da jo krenemo na sever.“

Čez malo časa so pri Sevnici zaropotali bobni, čete so se zvrstile okoli svojih poveljnikov, zastava je zaplapolala nad njimi in vojska je med navdušenimi vzkliki odkorakala; bregovi Save so opusteli.

Nad pogorjem se rdeči nebo, na zapadu zami-
ra dan in siplje po žalostni pušči gorskega sne-
ga poslednje žarke skozi vitka stebila zelenih
jelk. Počasi se vije vojska skozi visoki snež
navzdol po opolzki poti ter se vleče ko dolga kača
s sklonjenimi glavami mimo naselij. A kje je ljud-
stvo? Nihče jih ne čaka. Vsa vrata so zaprta,
samo tu in tam se pokaže, skrit za oknom, kak-
šen mračen radoveden obraz. Nikjer človeka,
nikjer nobenega odziva, nikjer ni slišati vesele-
ga vzklika. Ali smo med prijatelji ali med tujci?
se vprašujejo Hrvati. Ali so to priprave Pavleta
Šterca?

Zdaj je Ilijina vojska dospela na vrh samot-
nega brda. Tu stoji cerkvice, okoli nje gozdiček.
Ljudje so upelahani, ne morejo dalje. Morajo si
odpočiti. Somrak se zgošča bolj in bolj. Tu in
tam je kakšna četa že zažgala kres. Bilo je blizu
vasi Podgorje. Zdaj pridirja od severa na konju
kmet.

„Kje je Ilija, vaš vojskovodja?“ vpraša.

Vedli so ga do poglavarja.

„Kdo si?“ ga vpraša Ilija.

„Kapetan Skomin, človek za staro pravdo.“

„Kaj prinašaš?“

„Slabe vesti. Če se še kaj rešiti da, naskočite
Planino! Ne mudite niti za minuto! Bog ubij
vašega slá! Pretental je ljudstvo. Da ste izdajal-
ci, da ste to zemljo prodali Turkom.“

„Mi?“ skoči Ilija na noge.

„Vidiš zdaj svojega angela, Ilija?“ se bridko
zasmeje Gušetič.

„Pridite, Hrvati“, roti vojvoda Skomin, „ljud-
je so se razbežali. Pavla Šterca so naši kmetje
predali Nemcem!“

„Pavla“ zastoče Ilija, potem še zapove: „Na-
prej, deca, v Planino, da rešimo Pavla, sicer smo
izgubljeni. Oh, prokleta kača, ki sem jo grel na
svojih prsih!“

Na mah se vojska dvigne. Še je bila noč, ko
so v Planini zaslišali velik hrum. Ljudje so se
prestrašili. Glej, izdaleka se spuščajo navzdol po
zasneženih gričih trume Hrvatov ter se pomika-
jo proti mestu; v rokah nosijo goreče smrekove
veje, da si svetijo. Dan se razsvita. Ilija pridirja
s štiridesetimi konjeniki pred močno utrjeni
grad in zahteva od upravitelja Siebenreicherja,
naj mu izroči Pavla. Toda izza močnega zidu se
mu roga Nemec:

„Iščite ga na Celjskem gradu, kamor sem ga
snoči poslal z močno stražo.“

Preklete! Nemci so vzeli Pavla, iztrgali ljud-
stvu srce. Ni več rešitve! Z mračnimi lici so
gledali Hrvate štajerski kmetje.

(Dalje)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc
Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec,
Gasometergasse 10. Telefon 16—24. Za vsebino
odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck-
und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. —
Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2.
Postschließfach 17.